

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Europaprogrammet

EU:s jämställdhetspolitik – ett janusansikte?

*En studie av EU:s jämställdhetspolitik med mammaledighetsdirektivet som
belysande exempel*

Examensarbete i Europakunskap

HT2010

Författare: Dajana Mehdi

Handledare: Andrea Spehar

Abstract

This bachelor thesis explores the conditions for a harmonized EU gender equality policy. Recently the maternity leave directive has been introduced by the European commission and seeks to improve the conditions for pregnant workers. The controversial subject of this maternity leave has illustrated many of the problems connected to the development of a social dimension in EU. First of all, the debate concerning the maternity leave directive in the European Parliament has shown that both sides in the parliament seem positive towards creating legislation in this matter on EU level. However, parties at the right tend to disagree to many of the amendments in the proposal, such as the maximum entitlement. Equal opportunities are used as an argument for the proposal especially from the left, which argues for an extension of the maternity leave to 20 weeks of full pay. Secondly, the analysis shows that the gender equality issues are connected to fulfilling labor market goals such as increasing women's participation on the labor market. Consequently the EU gender policy seems to focus on reconciling work and family for women. The leave is to a large extent linked to the mother and therefore it upholds the fact that women are regarded primary as caregivers.

Keywords: Equal opportunities; maternity leave; gender equality; family policy; work/family reconciliation; employment policy; European parliament

Title: EU:s jämställdhetspolitik – ett janusansikte? En studie av EU:s jämställdhetspolitik med mammaledighetsdirektivet som belysande exempel

Author: Dajana Mehdi

Instructor: Andrea Spehar

Pages: 38

Autumn semester 2010

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	1
1.2 Syfte	1
1.3. Disposition.....	2
1.4 Bakgrund	2
1.4.1 EU som jämställdhetsaktör	2
1.4.2 Mammaledighetsdirektivet	3
2. Teori & tidigare forskning.....	5
2.1 Tidigare forskning om jämställdhetspolitiken i EU	5
2.2 Teoretiska utgångspunkter	7
2.3 Ideologiska skillnader i Europaparlamentet	7
2.4 Europeiska välfärdsmodeller	9
2.4.1 Konservativ/korporativistisk välfärdsmodell	10
2.4.2 Socialdemokratisk välfärdsmodell	11
2.4.3 Medelhavsmodellen.....	12
2.4.4 Anglosaxisk välfärdsmodell	12
2.4.5 Postkommunistiska välfärdsmodellen	13
2.5 Kritik av välfärdsmodellerna.....	13
2.5.1 Den manliga enförsörjarmodellen	14
2.5.2 Tvåförsörjarmodellen	15
2.5.3 Mot en tvåförsörjarmodell.....	15
2.6 Genusteorin	15
3. Metod & Material	17
3.1 Material	17
3.2 Att analysera argument.....	18
3.3 Att tolka text.....	19
3.4 Överväganden kring validitet och reliabilitet	20
4. Resultatredovisning	20
4.1 Del 1. Kartläggning av argumentationen i debatten	21
4.1.1 S&D.....	21
4.1.2 GUE/NLG	22
4.1.3 Verts/ALE	23
4.1.4 ALDE	23
4.1.5 PPE	24

4.1.6 ECR	25
4.1.7 EFD	26
4.1.8 NI – de grupplösa	26
4.2 Del 2. Sammanfattning och analys av argumentationen i debatten.....	27
4.2.1 Analys av ideologiska skillnader.....	27
4.2.2 Analys av röstning efter välfärdsmodeller.....	28
4.2.3 Analys av röstning efter kön.....	30
4.3 Del 3. Diskussion kring jämställdhetspolitiska modeller	31
4.3.1 Demografisk kris som det huvudsakliga problemet	31
4.3.2 Vilken försörjarmodell föredras?.....	32
5. Slutsatser	35
5.1 Sammanfattning.....	38
Referenslista	39

1. Inledning

”Det står inte uttryckligen att den varma måltiden ska stå på bordet när mannen i det heterosexuella föräldraparet kommer hem från familjeförsörjarjobbet. Men det blir budskapet.”¹

Så skriver europaparlamentarikern Eva-Britt Svensson i en debattartikel i Aftonbladet. Anledningen till ilskan är Kommissionens förslag till ett nytt mammaledighetsdirektiv. Under den senaste tiden har debatten kring mammaledighetsdirektivet uppmärksammats, och är en synnerligen kontroversiell fråga inom EU. Det faktum att det så tydligt riktar sig till endast mammorna är väldigt upprörande enligt vissa, självklart enligt andra. Detta illustrerar en problematik kring mellanstatligheten inom EU och att förutsättningarna för att nå ett, enligt EU, jämställt samhälle ser väldigt olika ut för de olika medlemsländerna. Eftersom dagens EU är sammansatt av olika typer av välfärdsstater råder det skillnad mellan, dels deras inställning och dels deras möjligheter att implementera EU-lagstiftning samt uppfylla dess mål. Den sociala dimensionen inom EU syftar till att medlemsstaterna ska nämna sig varandra även socialpolitiskt. Jag finner det särskilt intressant att problematisera EU:s familjepolitik i och med att den sociala dimensionen är i en utvecklingsfas. Eftersom dess betydelse ökar alltmer finns det skäl att tro att den nationella välfärdspolitiken i allt högre grad kommer att påverkas av lagar och beslut som fattas på EU-nivå. Vilken riktning den sociala dimensionen tar är därför viktigt att diskutera och problematisera.

Den här uppsatsen kommer att undersöka hur förutsättningarna för att nå en mer harmoniserad socialpolitik inom EU ser ut. Fokus ligger på att diskutera EU:s jämställdhetspolitik ur ett genusperspektiv, med det nyligen omdebatterade mammaledighetsdirektivet som belysande exempel.

1.2 Syfte

Det övergripande syftet är att undersöka hur förutsättningarna för en harmoniserad jämställdhetspolitik ser ut i EU. Första steget är att kartlägga de olika partigruppernas argumentation för och emot Mammaledighetsdirektivet i Europaparlamentet samt att undersöka huruvida även faktorer som kön och välfärdsregimstillhörighet² påverkar inställningen till röstningen. Därefter analyseras argumentationen utifrån genusteorin.

¹ Svensson, Eva-Britt, ”EU vill tvinga mammor att stå framför spisen”, **Aftonbladet**, 2010-10-19

² Förklaras närmare i teoriavsnittet

Den övergripande frågeställningen lyder som följer;

- *Vad kan debatten om mammaledighetsdirektivet i EP:s plenumdebatt säga om förutsättningarna för en harmoniserad jämställdhetspolitik på EU-nivå?*

För att kunna besvara den övergripande frågeställningen kommer ett antal underfrågor att besvaras. Mer specifikt följande;

- *Hur argumenterar respektive partigrupp för och emot Kommissionens förslag?*
- *Påverkar kön och välfärdsregimtillhörighet inställningen till röstningen?*
- *Kan man utifrån argumenten i de olika partigrupperna urskilja vilken jämställdhetspolitiskmodell³ de föredrar?*

1.3 Disposition

Uppsatsen är uppdelad i 5 olika kapitel. I första kapitlet presenteras problemställningen samt syfte och frågeställningar. Kapitlet som följer redogör för tidigare forskning och de teoretiska antaganden som står till grund för undersökningen. I kapitel 3, motiveras uppsatsens metodval och metodproblem diskuteras. Kapitel 4 utgör resultatdelen, där frågorna analyseras i tre olika delar. Del 1 är en inledande del där en kartläggning av argumentationen görs för att få en övergripande bild av debatten. Del 2 fokuserar på en sammanfattning och analys av argumentationen. I del 3 förs en diskussion kring vilken jämställdhetspolitisk modell som föredras. Uppsatsen avslutas i kapitel 5, som innehåller slutsatser och en diskussion kring den övergripande frågeställningen.

1.4 Bakgrund

1.4.1 EU som jämställdhetsaktör

Oavsett vad man tycker om hur EU:s jämställdhetsarbete bedrivs, så definierar EU självt sig som en viktig aktör på jämställdhetsområdet. Inte minst har detta blivit nödvändigt med tanke på att dagens Europa befinner sig i en demografisk kris som yttrar sig i åldrande befolkning och en generellt sett låg befolkningstillväxt. EU har uppmärksammat den demografiska krisen som ett angeläget problem, där man tror att mer jämställda förhållanden mellan kvinnor och män kan göra att det föds fler barn i Europa. I samband med detta lyfts begreppet

³ Förklaras närmare i teoriavsnittet

”reconciliation” som en potentiell lösning.⁴ Detta är ett koncept som framhäver behovet av att underlätta för kvinnor att förena arbetsliv med familjeliv, och således en viktig målsättning för EU. Framförallt i Sydeuropa där det idag föds få barn, finns det behov av att få fler kvinnor i arbetslivet, och främja den ekonomiska situationen för familjen så att båda föräldrar kan yrkesarbeta. I Amsterdamfördraget från 1997 gjordes stora satsningar på den sociala dimensionen, vilket blev viktigt för jämställdhetsfrågorna. EU lagstiftade för första gången om en miniminivå för föräldraledigheten 1996. Direktivet innebar att bägge föräldrar skulle ha rätt att vara hemma med barn under minst 3 månaders tid, och månaderna kunde inte överföras på den andra föräldern. Sedan dess har man sökt ett fördjupat samarbete inom sociala frågor, inklusive familjepolitiken, för att försöka justera obalansen mellan den ekonomiska och sociala integrationen.⁵ Direktivet innebar emellertid inte så mycket harmonisering eftersom det lämnades fritt till medlemsländerna själva att bestämma över bidragsnivån. Avsaknad av bidrag kan dessutom leda till att pappor inte tar ut föräldraledigheten eftersom de tenderar att tjäna mer än mammor.⁶ Minimilagstiftningen innebar att nationella skillnader i hög utsträckning fortfarande bestod, då vissa länder endast följde minimikraven, medan andra redan hade en generös och välutvecklad ledighet. Det nya mammaledighetsdirektivet ses av Kommissionen (K) som ett led i detta och innebär att det finns en möjlighet att via gemensam lagstiftning reglera föräldraförsäkringens utformning i respektive medlemsstat.

1.4.2 Mammaledighetsdirektivet

Kommissionen lanserade 2008 ett direktiv som behandlar mammaledighet. Närmare bestämt handlar det om att miniminivån på mammaledigheten i EU-länderna ska höjas från 14 veckor till 18 veckor samt att det ska bli obligatoriskt med sex veckors mammaledighet för nyblivna mammor i samband med förlossningen. Direktivet är en revidering av det ursprungliga direktivet från 1992 (92/85/EEC), som handlar om åtgärder för att förbättra säkerhet och hälsa på arbetsplatsen för gravida kvinnor. K:s förslag om ett nytt mammaledighetsdirektiv är framställt som en minimilagstiftning, vilket innebär att medlemsstaterna får införa ny, eller ha kvar existerande lagstiftning som är mer gynnsam för gravida arbetstagare. Förslaget är en del av strategin för att underlätta balansen mellan familjeliv och privatliv och baseras på ILO:s

⁴ På svenska betyder begreppet förenlighet, förlikning, sammanjämkning.

⁵ Hantrais, Linda & Campling, Jo (red.) (2000). *Gendered policies in Europe: reconciling employment and family life*. Basingstoke: Macmillan, s. 2

⁶ Lewis (2006). “Work/family reconciliation, equal opportunities and social policies” *Journal of European Public Policy*. (13):3, s. 16

Maternity Protection Convention från 2000.⁷ Kommissionen hoppas nå en överenskommelse i frågan eftersom kvinnors ogynnsamma situation på arbetsmarknaden hindrar målet om att uppnå 75 % sysselsättningsgrad år 2020.⁸ ”Strategi 2020” är EU:s nya tillväxtstrategi som ersätter Lissabonstrategin och gäller för perioden 2010-2020. Strategin har smart tillväxt, hållbar tillväxt och tillväxt för alla som mål. Detta innebär mer bestämt satsningar på utbildning, en grönare och mer konkurrenskraftig ekonomi samt hög sysselsättning och minskade sociala klyftor.⁹

När ett förslag kommer till Europaparlamentet (EP) från Kommissionen gäller det att bestämma vilket utskott det hör hemma i och således vem som ska skriva den resolution som står till grund för plenumdebatten. Vad gäller mammaledighetsdirektivet var det inte självklart att det skulle hamna hos jämställdhetsutskottet, även utskottet för sysselsättning och sociala frågor ansåg sig ha förmånsrätt på direktivet. I det här fallet fick jämställdhetsutskottet frågan på sitt bord, vilket föranledde att resolutionen som övriga ledamöter får ta ställning till skrevs av en representant från detta utskott. EP:s resolutioner bygger på betänkanden. Edite Estrela, som är portugisisk ledamot från partigruppen Progressiva förbundet av Socialdemokrater i Europaparlamentet (S&D), var den som skrev betänkandet utifrån kommissionens förslag, vilken parlamentet tar ställning till under plenumdebatten.¹⁰ Edite Estrela fick på så sätt utforma utskottets gemensamma uttalande i frågan. Det kan anses vara ett viktigt första steg som möjliggör att man får tolkningsföreträdet. Utskottet sätter på så vis sitt avtryck direkt i resolutionen och kan framhäva jämställdhetsaspekterna i frågan.

Jämställdhetsutskottets resolution föreslog vissa ändringar från det ursprungliga direktivet. Dels att miniminivån på ledigheten ska höjas från 18 till 20 veckor och dels att en pappaledighet på 2 veckor ska införas i förslaget. Detta med full ersättning under ledigheten. Obligatorisk mammaledighet de 6 första veckorna efter förlossning ingick även i Kommissionens ursprungliga förslag.¹¹ Direktivets nuvarande status är att det röstades igenom i EP och nu återstår det att se om ministerrådet kommer att godkänna parlamentets resolution. Direktivet har behandlats inom ramen för det ordinarie lagstiftningsförfarandet,

⁷ <http://www.europarl.europa.eu/sv/pressroom/content/20101020IPR88388/html/Mammaledighet-minst-16-veckor-ska-ers%C3%A4ttas-med-full-l%C3%B6n> (2010-12-09)

⁸ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0637:FIN:SV:HTML> (2010-12-15)

⁹ http://ec.europa.eu/europe2020/index_en.htm (2010-12-09)

¹⁰ <http://www.europarl.europa.eu/sv/pressroom/content/20101020IPR88388/html/Mammaledighet-minst-16-veckor-ska-ers%C3%A4ttas-med-full-l%C3%B6n> (2010-12-09)

¹¹ <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=REPORT&reference=A7-2010-0032&language=SV#title1> (2010-12-21)

vilket innebär att det måste godkännas av både Europaparlamentet och Ministerrådet om det ska gå igenom.

2. Teori & tidigare forskning

Detta kapitel kommer att inledas med en diskussion av tidigare forskning som på olika sätt är relevant för studien. Därefter behandlas de teoretiska utgångspunkter som kommer användas för att tolka resultaten av studien.

2.1 Tidigare forskning om jämställdhetspolitiken i EU

Tidigare forskning har generellt sett varit kritisk till EU:s som en jämställdhetsaktör.¹² För att nämna några av de mer kritiska forskare som har anlagt ett genusperspektiv på EU:s socialpolitik kan finnas Jane Lewis, Emanuela Lombardo, Maria Stratigaki samt Linda Hantrais.¹³ Den brittiska professorn Linda Hantrais är en av de som har gjort mer omfattande forskning vad gäller EU:s socialpolitik. Hon ställer sig bland annat kritisk till EU:s användning av begreppet jämställdhetsintegrering, vilket förklaras närmare nedan. För att förstå kritiken är det betydelsefullt att känna till något om den historiska utvecklingen av jämställdhetspolitiken i EU.

Jämställdhetspolitiken inom EU går tillbaka till Romfördraget, där man statuerade kvinnors och mäns lika behandling på arbetsmarknaden, både vad gäller lön och anställningsvillkor. I takt med att den europeiska integrationen har fördjupats, har jämställdhetsfrågor blivit en alltmer angelägen fråga för EU. Över tid har fokus dock skiftat från principen om lika lön för lika arbete, till att alltmer handla om positiv särbehandling av kvinnor för att hantera de orättvisa förhållanden som kvinnor befinner sig i, i förhållande till män. Idag söker EU främja jämställdhet mellan könen i vad som kallas *gender-mainstreaming* (på svenska; jämställdhetsintegrering). Denna strategi införlivades via Amsterdamfördraget 1997, då EU stadgade vikten av ett mer jämställt Europa för att kunna förverkliga den sociala dimensionen. Strategin innebär att EU ska integrera ett genusperspektiv i all sin verksamhet.¹⁴

Jämställdhetsintegrering kräver medvetenhet och kunskap om jämställdhetspolitik samt om kvinnors och mäns olika förutsättningar. Linda Hantrais har påpekat att strategin å ena sidan

¹² Se till exempel, Jane Lewis, (2006) *Work, family reconciliation, equal opportunities and social policy: the interpretations of policy trajectories and the meaning of gender equality*

¹³ Lombardo, Emanuela (2003). EU gender policy: trapped in the "Wollstonecraft dilemma"?. *The European journal of women's studies*. 10(2003):2, s. 159-180, Stratigaki, Maria (2004). "The Cooptation of Gender concepts in EU policies: The case of "Reconciliation of Work and Family". *Social Politics*. (11):1

¹⁴ Hantrais (2000) s. 2

kan ses som ett tecken på att regeringar har uppfattat och erkänt behovet av att integrera kvinnors perspektiv inom alla relevanta områden för att på så sätt öka jämställdheten. Å andra sidan menar hon att det samtidigt kan uppfattas som ett sätt att pacificera feministiska lobbyister, eftersom det ger intrycket av att genusperspektivet har inkluderats, medan det i själva verket inte behöver vara fallet. Alltför ofta har EU undvikigt att förtydliga och implementera jämställdhetsintegrering i lagstiftningen, menar hon.¹⁵ Emanuela Lombardo är en spansk genusvetare som forskat om europeisering av jämställdhetsfrågor, i synnerhet kring familjepolitik. Liksom Hantrais menar hon att om jämställdhetspolitiken ska få genomslag i praktiken, behövs det en större medvetenhet om könsstrukturer och att könsrollerna ska förstås som en del av denna struktur.¹⁶

Även Jane Lewis, vars forskning har belyst problematiken kring utvecklingen av den sociala dimensionen och EU:s sociala modell, har gjort gällande att trots att jämställdhetsdimensionen har funnits med i EU från början, så har frågorna kommit att förknippas mer med utvecklandet av fri konkurrens på marknaden. Hon anser att ett av de största problemen med EU:s jämställdhetspolitik är att den har kommit att likställas med främjandet av förening av arbetsliv och familjeliv för kvinnor, *reconciliation*. Lewis har sökt visa på att fokus har flyttats från att begreppet har inneburit en jämnare fördelning av hushållsarbetet till att jämställdheten alltmer har kommit att definieras som kvinnligt deltagande på arbetsmarknaden.¹⁷ Att det som från början var menat att hjälpa kvinnor och män till mer jämställda förhållanden såväl i hemmet som på arbetsmarknaden har förbisett menar även Maria Stratigaki, vars forskning har granskat EU policydokument. I och med att frågan inkorporerades i *European Employment Strategy* 1990, menar hon att det ursprungliga målet övergavs. Stratigaki konstaterar i sin forskning att EU:s jämställdhetspolitik har fokuserat på att få fler kvinnor ut i arbetslivet, dock utan att för den sakens skull utmana normen om den manliga enförsörjarmodellen.¹⁸

Tidigare forskning har uppmärksammat svårigheterna med att nå de ambitiösa målen uppsatta i den sociala dimensionen. Överlag finns genusteorin applicerad i många aspekter av EU:s socialpolitik och ovan refererade forskares slutsatser kan vägleda min egen analys eftersom min forskningsfråga ligger nära deras. Vid analyser av EU:s social- och jämställdhetspolitik

¹⁵ Hantrais (2000), s. 1

¹⁶ Lombardo, Emanuela & Meier, Petra (2008). "Framing gender equality in the European Union political discourse" *Social Politics*. (15):1, s. 8

¹⁷ Lewis (2006), s. 7

¹⁸ Stratigaki, Maria (2004). "The Cooptation of Gender concepts in EU policies: The case of "Reconciliation of Work and Family", *Social Politics*. (11):1, s. 15

har forskningen tenderat att utgå från Kommissionen eller EU-domstolen och i mindre utsträckning i EP. Det är därför relevant att undersöka hur debatten har förts i EP:s plenumdebatter, då EP inte har stått i fokus i forskningen. De ovan diskuterade forskarna har även till stor del riktat in sig på mer generell problematik och undersökt ett stort omfång av EU-policy. Mot bakgrund av att EU är en komplex organisation, finns det många aktörer att ta hänsyn till inom ramen för socialpolitik. Eftersom det inte finns några entydiga svar om hur långt EU kan gå i genomförandet av sina ambitiösa jämställdhetspolitiska mål, kan det inte anses vara ett uttömt ämne. Genom att belysa jämställdhetspolitikens förutsättningar med en fallstudie som mammaledighetsdirektivet, kan nya svar framkomma.

2.2 Teoretiska utgångspunkter

Det är fyra olika teoretiska antaganden som kommer att användas i studien. Dessa är Simon Hix teori om ideologiska skillnader i Europaparlamentet, Mark Kleinmans välfärdsteori, Diane Sainsburys utveckling av jämställdhetsmodeller samt Yvonne Hirdmans genusteori.

2.3 Ideologiska skillnader i Europaparlamentet

Simon Hix forskning har undersökt de ideologiska skillnadernas betydelse i EP. Hix forskning har belyst röstningsmönster i Europaparlamentet, vilket kan kopplas till argumentationen hos de olika partigrupper som ska studeras i debatten. Han har bland annat undersökt hur utvidgningen i maj 2004 med tio nya länder påverkade röstningsmönstret i EP. Hix slår fast att vänster- höger dimensionen är väldigt tydlig i EP även efter utvidgningen av östländerna. Partiledamöter tenderar att rösta enligt ideologi och är i stor utsträckning lojala sin partigrupp i EP. Hix bekräftar bilden av att arbetet i EP präglas av de ideologiska motsättningarna istället för de nationella motsättningarna. Särskilt vänsterpartigruppen GUE/NGL och de gröna Verts/ALE har hög sammanhållning inom partigruppen. Hix presenterar ALDE som den partigrupp med minst sammanhållning, vilket han menar beror på att det är en stor grupp av liberala partier, som gör gruppen mer ideologiskt heterogent än övriga.¹⁹ Hix konstaterar att röstmönstret har förändrats väldigt lite, trots den ökade heterogenitet efter utvidgningen. Den största förändringen som han ser är att ALDE som tidigare har befunnit sig i mitten på den politiska skalan och röstat med både vänster och högern, i det sjätte parlamentet har närmast sig högern och tenderar att rösta mer med den konservativa partierna än tidigare. Det är fortsatt hög samarbetsnivå inom partigrupperna i det

¹⁹ Hix, Simon (2009). "After Enlargement: Voting patterns in the Sixth European Parliament", *Legislative Studies Quarterly*. (34):2, s. 162

sjätte parlamentet, där endast de grupplösa (NI) samt nationalistiska partier inom gruppen EFD gruppen sticker ut genom att de inte kan placeras in på den politiska skalan, då dessa partier röstar mer enligt nationella preferenser samt proteströstar i högre grad.²⁰ Det är således inte vanligt att ledamöter röstar efter nationella linjer och center-höger dimensionen i EP har blivit starkare till följd av att liberala gruppen ALDE i högre utsträckning röstar med de konservativa partierna.²¹ Hix betonar således att de ideologiska skillnaderna är styrande i EP. För nuvarande finns 8 partigrupper i EP, inklusive de grupplösa gruppen.²² Nedan ges en kort beskrivning av de olika partigrupper som förekommer i parlamentet.

- *PPE* var den första partigruppen som bildades på EU-nivå och är i dagsläget även den största politiska gruppen. Gruppen heter europeiska folkpartiets grupp på svenska, men består av nationella konservativa och kristdemokratiska partier. Med 265 ledamöter råder stora variationer inom gruppen.²³
- *S&D* är den socialdemokratiska gruppen i Europaparlamentet. Gruppen har ändrat namn ett antal gånger, men kallar sig nu för Progressiva förbundet av Socialdemokrater (S&D) är den näst största gruppen med sina 217 parlamentariker.²⁴
- *ALDE* är gruppen Alliansen liberaler och demokrater för Europa, vilka består av 100 ledamöter från 22 olika länder. Det liberala partiet Europeiska liberala, demokratiska reformistiska partiet (ELDR) samt centergruppen Europeiska demokratiska partiet (EDP) utgör tillsammans denna partigrupp. Det är den tredje största gruppen i parlamentet.²⁵ Här ingår till exempel det svenska Centerpartiet samt Folkpartiet.
- *Verts/ALE* (Gruppen De gröna samt Europeiska fria alliansen) är en grön grupp med inslag av regionalistiska fraktioner. Inom gruppen finns det svenska miljöpartiet, som urskiljer sig på så sätt att det inte är lika integrationsvänliga som de andra partierna. Verts/ALE står till vänster om ALDE på den politiska skalan.²⁶

²⁰ Hix (2009), s. 165

²¹ Ibid, s. 172

²² <http://www.europarl.europa.eu/parliament/public/staticDisplay.do?id=45&pageRank=4&language=sv> (2010-12-07)

²³ <http://www.eppgroup.eu/home/sv/default.asp?lg1=sv> (2010-12-07)

²⁴ http://sv.wikipedia.org/wiki/Gruppen_Progressiva_f%C3%B6rbundet_av_socialdemokrater_i_Europaparlamentet (2010-12-07)

²⁵ <http://www.alde.eu> (2010-12-07)

²⁶ http://sv.wikipedia.org/wiki/Gruppen_De_gr%C3%B6na/Europeiska_fria_alliansen (2010-12-07)

- *GUE/NGL* (Gruppen Europeiska enade vänstern/Nordisk grön vänster) utgörs av socialistiska och kommunistiska partirepresentanter och är till vänster i den Europeiska partiskalan. Gruppen är mycket kritisk till EU-samarbetet och består av 35 ledamöter.²⁷
- ECR är gruppen Konservativa och reformister, som idag består av partier som tidigare inkluderades i EPP-DE och UEN. Gruppen har en tydlig konservativ politisk hållning, i ekonomiska frågor är gruppen marknadsliberal. Nära hälften av gruppens mandat tillhör det brittiska konservativa partiet. Gruppen är också relativt skeptiskt till fördjupat samarbete. Med 54 ledamöter är det den femte största gruppen.²⁸
- *EFD* (gruppen Frihet och demokrati i Europa) är en partigrupp som är väldigt skeptisk till den europeiska integrationen. Partigruppen är relativt ny och består av en sammanslagning av en rad tidigare partigrupper. Bland annat nationalkonservativa Dansk Folkeparti ingår här. Gruppen har rötter i Gruppen Nationernas Europa, som numera är upplöst. Gruppen har 30 mandat i parlamentet.²⁹
- NI (Grupplösa) är gruppen för de ledamöter som inte vill tillhöra någon politisk grupp.

Förutsättningarna för en harmoniserad jämställdhetspolitik i EU kan tänkas bero på ett flertal faktorer, däribland inställningen till direktivet i EP. Huruvida ideologi spelar den stora roll som Hix menar i EP återstår att se. Inställningen till röstning gällande mammaledighetsdirektivet kan även påverkas av andra faktorer, såsom kön. Amy Caiazza, som har studerat relationen mellan kvinnlig representation och kvinnovänlig policy, har fastställt att en hög representation av folkvalda kvinnor i parlament stimulerar mer kvinnovänlig politik.³⁰

2.4 Europeiska välfärdsmodeller

²⁷ <http://www.guengl.eu/showPage.php?ID=39&LANG=1&GLANG=1> (2010-12-17)

²⁸ http://sv.wikipedia.org/wiki/Gruppen_Europeiska_konservativa_och_reformister (2010-12-07)

²⁹ http://sv.wikipedia.org/wiki/Gruppen_Frihet_och_demokrati_i_Europa (2010-12-07)

³⁰ Caiazza, Amy (2004). "Does women's representation in elected office lead to women-friendly policy?: analysis of state-level data". *Women & politics*. (26):1, s. 35-70

Mark Kleinmans teori om europeiska välfärdsregimer kommer att användas för att se huruvida det finns nationella motsättningar och utgångspunkter i debatten, eller om det endast är de ideologiska motsättningarna som får betydelse för röstningen. Genom att undersöka hur röstningen efter välfärdsregimtillhörighet i EP ser ut kan vissa spekulationer om vad som påverkar röstningen i debatten göras. Undersökningen av debatten kan genom att relateras till välfärdsregimer, även säga någonting om förutsättningarna för en gemensam europeisk välfärdsstat. Välfärdspolitiska frågor är förknippade med nationell politik och huruvida EU:s kompetens på området ska öka har varit en känslig fråga för många medlemsstater. EU å sin sida, fruktar ett framtida scenario där utvecklingen av medlemsländernas välfärdssystem glider ifrån varandra, vilket skulle försvåra förverkligandet av den gemensamma marknaden och i ett längre perspektiv riskera att försvåra dess utveckling. Därför är det önskvärt från EU håll att harmonisera socialpolitiken i den mån det går.³¹

Kleinmans klassificering av välfärdsstater har byggt vidare på forskning av bland andra Esping Andersen, vars tre klassiska välfärdsregimer finns att urskilja på nationell nivå i Västeuropa; liberal, socialdemokratisk, konservativ. Kleinmans välfärdsmodeller utgår också från Titmuss klassiska modell där relationen mellan staten, familjen och marknaden står i fokus och den är fortfarande relevant när man analyserar olika välfärdsmodeller.³² Den viktigaste kritiken mot traditionell välfärdsforskning har kommit från genusforskare som Lewis, som påpekat att kärnrelationen inte endast inkluderar arbete - välfärd, utan att relationen mellan betalt och obetalt arbete i förhållande till välfärd borde studeras. Kleinmans forskning är emellertid den mest dagsaktuella i nuläget och han urskiljer 4 olika välfärdsmodeller i Europa. Den konservativa/korporativistiska modellen, den anglosaxiska modellen, den socialdemokratiska modellen och Medelhavsmodellen.

2.4.1 Konservativ/korporativistisk välfärdsmodell

Till denna grupp hör länderna Tyskland, Frankrike, Italien, Belgien, Nederländerna, Österrike och Luxemburg. Dessa länder präglas av en stark statsförvaltning enligt en Bismarck-anda. Bidragsgivande socialförsäkringar är kärnan i denna modell, vilka finansieras delvis genom bidrag från företag, delvis genom skatter. I dessa länder har den katolska kyrkan haft en stor inverkan på så sätt att välfärd har setts som i huvudsak en familjeangelägenhet.

³¹ Berg, Linda & Spehar, Andrea (2010). "Välfärd i Europa- förutsättningar för en social dimension". Statsvetenskapliga institutionen, GU. s. 36f

³² Kleinman, Mark (2002). *A European welfare state?: European Union social policy in context*. Basingstoke: Palgrave, s. 28

Välfärdspolitik bör hanteras på lägsta möjliga nivå och man motsätter sig således statlig inblandning, såvida den inte är absolut nödvändig. Modellen utmärks på så vis av en konservativ syn på familjen. Kleinman beskriver det som en solidaritetshierarki, där huvudkällan till solidaritet hittas i familjen.³³ Klasskillnader och social status reproduceras snarare än förhindras genom socialpolitiken, eftersom de sociala förmånerna ofta baseras på tidigare inkomst. Tyskland ses som det paradigmatiske exemplet, där statens uppgift är att bistå med inkomst och jobbsäkerhet och utgår i mindre grad från en omfördelningsprincip. Många socialförsäkringar är knutna till arbete, vilket gör arbetslösa mycket mer utsatta. Familjepolitiken är konservativ med ofta väldigt traditionella könsroller. I Tyskland arbetar inte majoriteten av kvinnor med barn under 5 år. Detta i kombination med att tillhandahållandet av barnomsorg traditionellt sett har varit knapphändig, samt att barnens skoldagar är korta.³⁴ Generellt sett kan sägas att den konservativa familjemodellen i dessa länder missgynnar kvinnors deltagande på arbetsmarknaden.

2.4.2 Socialdemokratisk välfärdsmodell

Till denna modell brukar ofta de Skandinaviska länderna räknas. Kleinman påpekar dock att det inte finns något enhetligt fall som helt passar in i den här modellen. De skandinaviska länderna skiljer sig på betydande punkter, då till exempel Norge och Finland har lägre sociala kostnader än Sverige och Danmark. Modellen kännetecknas av ett fokus på staten som tillhandahållare av välfärd, där syftet är att garantera arbetare fullt deltagande i rättigheter som åtnjuts av de som har det bättre ställt. Principen om rättvisa och social jämlikhet är med andra ord centralt i den här modellen. Hög sysselsättningsgrad är ett mål och en förutsättning för att systemet ska fungera, eftersom det finansieras av skatter och ersättningsnivåerna är höga.³⁵ Alla medborgare garanteras lika rättigheter, då solidaritet och universalitet är slagorden. Till skillnad från den konservativa/korporativistiska modellen är rättigheterna bundna till det individuella medborgarskapet, vilket gör att de flesta inkluderas. Vissa forskare menar att den skandinaviska välfärdsmodellen är den mest moderna eftersom den karaktäriseras av hög sysselsättningsgrad och en effektiv offentlig sektor.³⁶ (Staten ansvarar för och subventionerar barnomsorg och äldreomsorg till exempel.) Arbete och välfärd går hand i hand, eftersom den offentliga sektorn även skapar många jobbtilfällen. Tillsammans med en generös föräldraförsäkring är tanken att det ska vara lätt för föräldrar att förena arbetsliv och familj.

³³ Kleinman (2002), s. 37

³⁴ Ibid s. 38

³⁵ Kleinman (2002), s. 44f

³⁶ Ibid, s. 32

2.4.3 Medelhavsmodellen

Huruvida denna modell borde ingå i den konservativa/korporativistiska modellen är omtvistat. Kleinman har valt att klassificera sydeuropeiska länder som Spanien, Portugal, Grekland, och i viss mån Italien (södra) till den här gruppen. Vissa forskare definierar modellen som en underutvecklad version av den konservativa, något som Kleinman menar inte har stöd i nyare forskning. Likheterna består främst i att familjen är en viktig institution. Eftersom sociala förmåner även här är knutna till arbete är det viktigt att åtminstone en familjemedlem arbetar och är anställd inom den ”skyddade” (vita) sektorn. Det är främst arbetare inom den privata och offentliga sektorn som anses tillhöra den skyddade sektorn, medan ett stort antal personer i dessa länder jobbar inom den informella sektorn och i princip står utan socialt skyddsnet. Särskilt unga, samt långtidsarbetslösa är utsatta här.³⁷ Generellt sett råder det låg nivå av statlig inblandning och sjukvårdssystemet finansieras till exempel inte av skatter, utan av gåvor och välgörenhet. Vidare är den katolska kyrkans inflytande starkt även här, vilken inte har uppmuntrat kvinnligt arbete utanför hemmet. Det är följaktligen i dessa länder som fertilitetskrisen är som allvarligast, Spanien har till exempel det lägsta födelseantalet i Europa.³⁸ Medelhavsmodellen har samtidigt utmärkts av stora skillnader länderna emellan och det sociala trygghetsnätet varierar beroende på faktorer som kön, klass, sysselsättning, sektor.

2.4.4 Anglosaxisk välfärdsmodell

Inom EU är det endast Storbritannien och i viss mån Irland som kan räknas till denna modell. Irland skulle dock även kunna inkluderas i Medelhavsmodellen med tanke på att statens roll är liten i välfärdssektorn. Kleinman menar dock att även Storbritannien är en form av mellanting av välfärdsmodeller som inte heller helt enhetligt kan placeras in i den liberala anglosaxiska modellen som karaktäriseras av fokus på marknaden, där ersättningsnivåer är minimalistiska. Likväl är marknadens betydelse stor och statens roll är begränsad i Storbritannien. Statlig inblandning sker i form av socialbidrag till de mest utsatta. Även om ersättningen i stor utsträckning är behovsprövad och ersättningsnivåerna är låga, menar Kleinman att Storbritannien också har uppvisat den socialdemokratiska universalitetstanken, bland annat inom sjukvård och utbildning. Alltsedan 80-talet när landet upplevde och

³⁷ Ibid s. 49

³⁸ Ibid s. 52

drabbades hårt av den ekonomiska krisen har den sociala exkluderingen ökat. På senare år har stora nedskärningar i välfärden gjorts, bland annat i arbetslöshetsersättningar.³⁹

2.4.5 Postkommunistiska välfärdsmodellen

Denna modell har inte räknats med av Kleinman och saknas även till viss del inom tidigare välfärdsforskning. Här använder jag mig istället av H.J. M Fenger. Först och främst gäller det att understryka att det råder stor variation, såväl ekonomiskt som socialt och politiskt inom dessa länder. Under kommunisttiden fanns det stora likheter mellan länderna, till exempel präglades välfärden av hög sysselsättning vilket möjliggjorde låga utgifter för statliga bidrag. Staten spelade en central roll för ekonomin och välfärden. Efter Sovjets fall upplevde många av dessa länder svårigheter i att organisera välfärden på nytt. De öst- och centraleuropeiska länderna som är medlemmar i EU har influerats och har i större utsträckning mer likheter med västeuropeiska länder, mestadels på grund av inträdesvillkor samt europeisering.⁴⁰

Transformeringen till ett mer kapitalistiskt system blev svår för många av länderna då de upplevde ekonomisk kris och utbredd fattigdom. Detta föranledde satsningar på den socialpolitiken, men skillnaderna är stora mellan länderna. Fenger har således delat upp länderna i olika kluster, där de baltiska länderna visar vissa likheter med den konservativa/korporativistiska modellen, även om de sociala utgifterna inte är lika höga. Ungern, Tjeckien, Polen och Slovakien ingår i ett annat kluster som också har konservativa influenser och där familjen kan ses som den viktigaste institutionen. Skillnaden ligger i att dessa länder har en mer stabil ekonomisk utveckling och välfärdsnivån generellt sett är högre, med till exempel högre livslängd. Rumänien återfinns i ett tredje kluster som beskrivs som underutvecklat vad gäller välfärd, då den sociala situationen är svår för stora delar av befolkningen. Här råder hög spädbarnsdödlighet och medellivslängden är förhållandevis låg. De sociala utgifterna är högre i de länder som har integrerats i EU, dock når de inte upp till västeuropeiska nivåer. Överlag är den offentliga sektorn fortfarande stor i de flesta av dessa länder, även om de östeuropeiska länderna som är medlemmar i EU har tenderat att välja en mer liberal och konservativ modell. De har också gemensamt att förtroendet för staten är relativt lågt.⁴¹

2.5 Kritik av välfärdsmodellerna

³⁹ Kleinman (2002), s. 53f

⁴⁰ Fenger H.J.M. (2007). "Welfare regimes in Central and Eastern Europe: Incorporating post-communist countries in a welfare regime typology". *Contemporary Issues and Ideas In Social Sciences*.(3):2, s. 13

⁴¹ Fenger (2007). s. 25f

Tvåförsörjarmodellen samt den manliga försörjarmodellen är två jämställdhetsmodeller, som växte fram efter att genusforskare lyfte fram att klassisk välfärdsstatsforskning ignorerade kvinnornas levnadsvillkor eftersom den mer fokuserade på förhållandet stat – marknad, än på hur relationen ser ut mellan stat – familj, samt marknad – familj. Diane Sainsbury var den första att introducera dessa modeller i boken *Gender and welfare state regims*, som kan användas som ett komplement till välfärdsmodellerna, eftersom Sainsbury har berört välfärdsstater utifrån hänsyn till mäns och kvinnors olika situation på arbetsmarknaden.⁴² Hon har sökt visa att en inkludering av kvinnans erfarenheter kan skapa problem i de traditionella välfärdsmodellerna, på grund av att välfärd har analyserats genom fokus på det manliga, eftersom arbete till exempel associeras till mannen.⁴³ Jämställdhetsmodellerna ska användas för att uppfatta om det i huvudsak är en tvåförsörjarmodell eller en enförsörjarmodell som förespråkas i EP. Genusforskare har framförallt tagit fasta på är att välfärdspolitiken inte har fått samma resultat för kvinnor och män. Då arbetsfördelningen mellan män och kvinnor är genusstyrd, där mannen ses som försörjare och kvinnan som vårdare, har kvinnors obetalda hemarbete inte räknats med i välfärdssystemen. Sociala förmåner fördelas orättvist mellan män och kvinnor, kvinnor är också ekonomiskt beroende av män i hög utsträckning.⁴⁴ Eftersom min studie rör sig inom fältet för familjepolitikens roll inom välfärden ska Diane Sainsburys jämställdhetsmodeller, vilka är den manliga försörjarmodellen samt tvåförsörjarmodellen, användas som komplement till välfärdsregimerna. Det som Sainsburys jämställdhetsregimer framhäver är hur välfärdsstatens uppbyggnad, dess institutioner samt familjepolitikens utformning påverkar/sätter ramar för mäns och kvinnors olika förutsättningar.

2.5.1 Den manliga enförsörjarmodellen

Den manliga försörjarmodellen gör stor åtskillnad mellan kvinnligt och manligt arbete. Mannen är hushållets överhuvud och ansvarig för försörjning av fru och barn. Denna familjeideologi baseras på äktenskap och familjen är den enhet som kan få bidrag. Ofta tillämpas sambeskattning, vilket innebär att gifta personer får skattelättnader. Familjen kan i vissa fall till och med förlora på att kvinnan arbetar. Gränsen mellan den privata och offentliga sfären är stor, kvinnans arbete sker i den privata sfären vilken är obetald. Följaktligen ger föräldraledighet relativt låg inkomstkomensation och barnomsorgen är ofta

⁴² Sainsbury, Diane (red.) (1999). *Gender and welfare state regimes*. Oxford: Oxford Univ. Press, s. 8

⁴³ Sainsbury, Diane (1996). *Gendering dimensions of welfare states*, SAGE Publications LTD, s. 39

⁴⁴ Sainsbury (1996), s. 2

privat eller delvis subventionerad.⁴⁵ Modellen är förenklad, men i grova drag kan en sådan modell bäst passa in på beskrivningen av konservativa välfärdsstater.

2.5.2 Tvåförsörjarmodellen

Tvåförsörjarmodellen är individbaserad och grunden för bidrag är medborgarskap istället för familj. Detta föranleder att bidragen ges på individnivå samt att särbeskattning tillämpas, vilket är viktiga faktorer för att underlätta för kvinnors arbetsmöjligheter.

Tvåförsörjarmodellen kännetecknas av relativt generösa inkomstrelaterade föräldraförsäkringar och omfattande offentliga tjänster som stöder föräldrarnas förvärvsarbete. Denna mer individuella modell har ingen privilegierad familjeform och systemet är utformat så att uppdelningen av arbete inom såväl den privata och offentliga sfären ska delas lika mellan kvinnor och män. Staten ger förutsättningar för jämställdhet genom att en stor del av omvårdnadsansvaret hamnar i statlig regi.⁴⁶ Denna modell är mest utvecklad i den socialdemokratiska välfärdsmodellen, där kan man också se att kvinnors förvärvsfrekvens är hög.⁴⁷

2.5.3 Mot en tvåförsörjarmodell

Alla länder passar inte fullkomligt in i den ovan beskrivna typologiseringen av välfärdsmodeller eller jämställdhetsmodeller. Stor variation råder mellan olika modeller och olika länder. Det är likväl användbart att känna till modellerna för att få en förståelse för olika system och den nationella politikens betydelse för agerandet i frågor som rör socialpolitik inom EU. Statens syn på familj är centralt för hur välfärdspolitiken utformas. Överlag gäller att institutionella förutsättningar påverkar mäns och kvinnors liv i stor utsträckning. Kvinnors möjligheter att arbeta är till exempel mer begränsade i den konservativa/korporativistiska modellen.⁴⁸ Även om vissa forskare är kritiska mot jämställdhetsmodellerna, är dessa relativt vedertagna. Trenden i Europa och framförallt EU är ett förespråkande av spridningen av tvåförsörjarmodellen.⁴⁹

2.6 Genusteorin

⁴⁵ Ibid

⁴⁶ Sainsbury (1999), s. 246f

⁴⁷ Kleinman (2002), s. 45

⁴⁸ Kleinman (2002) s. 38

⁴⁹ Hantrais (2000), s. 15f

Genusteorin kommer att stå till grund för den teoretiska utgångspunkten i undersökningen eftersom den kan belysa den rådande kvinnoynen och könsrollerna i familjen, vilket är relevant för att kunna föra en diskussion kring möjligheterna till en spridning tvåförsörjarmodellen. Familjepolitiken är en viktig jämställdhetspolitisk fråga som illustrerar många av de svårigheter som genom historien har varit viktiga för den feministiska kampen.

Förenklat betyder genus det socialt konstruerade könet. Begreppet används för att kön är ett laddat ord som inte alltid är passande när man vill beskriva hur man talar om kön och hur män och kvinnor är delaktiga i att konstruera ett ”kön”. Yvonne Hirdman var en av de första att använda genusbegreppet i Sverige. Enligt henne är genus ett bra analytiskt redskap för att kunna diskutera hur kön skapas, hur deras relation ser ut och vad denna spelar för roll.⁵⁰ Min användning av begreppet stödjer sig på Hirdmans förklaring om vad begreppet kan säga om kvinnans underordning och förståelse för mäns och kvinnors delaktighet i den. Begreppet vill alltså belysa dagens samhälle med utgångspunkt i att könsrollerna är sociala konstruktioner. Detta innebär att jag tolkar resultatet i undersökningen mot min förståelse av kön som en social konstruktion. Vidare är min utgångspunkt att det råder skillnader i hur kvinnors och mäns roll i familjen uppfattas, skillnader i hur kvinnor och män bemöts på arbetsmarknaden osv. Genom att applicera genusteorin på debatten om mammaledighetsdirektivet kan sådana genusroller synliggöras. Min förhoppning är att argumenten i debatten ska hjälpa mig att synliggöra olika genusroller och mönster vad gäller skillnader i manligt och kvinnligt beteende, sociala normer etc.

Hirdman talar om en *genusordning*, som hon definierar som en grundläggande ordningsstruktur av kön. Dels bygger ordningen på principen av isärhållning. Denna isärhållning yttrar sig bland annat på ett kulturellt plan, där könets respektive egenskaper delas upp, och återfinns i kläder, språk, fritidssysselsättningar etc. Dels bygger det också på principen om att mannen är norm för människan. Den beskriver skapandet av denna manliga norm, och hur dess motsats, kvinnan ständigt blir den andra, det avvikande.⁵¹ Den hierarkiska principen, den manliga normen, legitimeras alltså av isärhållningen. Genusordningen bygger således på ett segregering av könen. Hirdman förklarar genusordningens upprätthållande med bland annat ett *genuskontrakt*.

”Det är snarare därifrån man på nytt kan försöka använda det: som en kulturellt nedärvd, styrd överenskommelse av könets gemensamma sammandragande med åtskilda förpliktelser,

⁵⁰ Hirdman, Yvonne(2003), *Genus - om det stabila föränderliga former*, andra upplagan, Liber, Malmö, s.12.

⁵¹ Hirdman (2003), s. 62f

skyldigheter och rättigheter. Ty vad begreppet vill ringa in är det strukturella tvång som båda kön tyngs under, som av ett gemensamt ok de inte kan ruska av sig – samtidigt som det antyder möjligheter till förhandling, men också en förståelse av upplevde fördelar av den styrda överenskommelsen. Ett begrepp för att ta bort den konstruerade motsättningen mellan ”struktur” och ”aktör” och istället klistra ihop dem, låsa dem till varann.”⁵²

Kontraktet bygger på ett tänkande som motiverar isärhållandet av könen. Män och kvinnor är ämnade för olika saker och således olika vad gäller beteenden, sysslor, egenskaper osv.

Definitionen lyfter fram den manliga makten, men uppfattar samtidigt både kvinnor och män som handlande subjekt, som tillsammans upprätthåller ordningen. Eftersom hon menar att kontraktet upplevs ge fördelar, torde det innebära att ett avståndstagande från ett sådant kontrakt medför en inte lika fördelaktig position. Genusteorin kan således bistå med förståelse för de olika genus som förknippas till män respektive till kvinnor. I den specifika debatten som skall studeras innebär detta till exempel att kön som analysmodell kan förklara varför direktivet endast riktar sig till mammor. Genom att utröna vad som i debatten anses vara ett kvinnligt och manligt genus, kan frågan om förutsättningen för tvåförsörjarmodellen besvaras.

3. Metod & Material

I detta kapitel redogörs för den vetenskapliga metod som har tillämpats i undersökningen, och en diskussion förs kring val av material och metod.

3.1 Material

Materialet som står till grund för undersökningen är protokoll från den förda debatten i Europaparlamentet, måndagen den 18 oktober 2010 i Strasbourg. EU:s databaser *Prelex* och *Oeil* har använts för att ta fram det aktuella direktivet samt debattmaterialet. *Votewatch.eu* är en tjänst som bland annat visar röstning i EP för olika lagförslag. Där har inställningen till röstning för kön samt välfärdsregimstillhörighet kunnat undersökas.

Debattmaterialet kan inte anses vara representativt för hela EU eftersom det endast utgår från en institution. Det finns även anledning att anta att EP:s hållning skiljer sig från till exempel Kommissionen eller Ministerrådets hållning, eftersom EP är folkvalt och tenderar att representera folkopinionen. EP tenderar också att vara mer reformivrigt än övriga institutioner, då till exempel fler förslag går igenom i EP än i rådet.⁵³

⁵² Hirdman(2003) s. 84.

⁵³ Nugent, Neill (2006). *The government and politics of the European Union*. 6. rev. ed. Basingstoke: Palgrave Macmillan

Målet har varit att endast studera den aktuella debatten, eftersom ett snävt urval av material möjliggör en noggrannare analys som kan ta fasta på de olika delar som är viktiga i förståelsen av politiska ståndpunkter. Min studie behandlar ett dagsaktuellt ämne. Uppsatsens fokus gäller dock inte utvecklingen av direktivet, eller dess effekter. Fokuset är att studera vad den förda debatten kan säga om ett samhälleligt fenomen i debattens tillkomstkontext. Den metod som lämpar sig för den här typen av studie är således kvalitativ metod med textanalytiskt fokus. Kvalitativ metod ger mig möjligheten att uppmärksamma centrala mönster och tendenser i debatten, vilket är grunden för besvarandet av frågeställningen.⁵⁴ I första hand skall en kategorisering av debatten göras för att systematisera argumenten och ge en klar överblick över hur de olika partigrupperna i EP har argumenterat för och emot direktivet. Materialet kommer sedan att analyseras utifrån ett genusperspektiv för att kunna säga någonting om vilken försörjningsmodell som föredras och vad det kan säga om synen på mammans roll i familjen.

3.2 Att analysera argument

För att systematisera debatten ska en argumentationsanalys göras. Den metod inom argumentationsanalysen som används är pro et contra modellen. Pro et contra modellen är vald eftersom den förknippas med färre tolkningsproblem än till exempel Toulminmetoden. Den har också valts därför att den är mer relevant utifrån det faktum att min studie är liten i omfång och det räcker med att urskilja huvudargumenten och inte gå in på premisserna. Metoden går ut på att definiera en eller flera teser i en text och sedan finna de argument som förs fram för att styrka respektive motbevisa tesen. Vid studiet av en debatt där det finns olika ideologiska uppfattningar som kommer till uttryck genom olika motiveringar och argument för en viss åsikt, gäller det att ta fasta på dessa uppfattningar. Argumentationsanalysen kommer således att hjälpa mig fånga de centrala skiljelinjerna i debatten. Bergström och Boreus betonar att argumentationsanalyser lämpar sig på hela debatter och inte endast som en strukturering av en text.⁵⁵ Redovisningen av argumentationsanalysen utgår från gruppmodellen. Enligt gruppmodellen ska de framförda argumenten i en debatt grupperas efter vilken aktör som framfört dem. Då kan likheter och skillnader träda fram mellan olika

⁵⁴ Esaiasson, Peter (2007). *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 3., [rev.] uppl. Stockholm: Norstedts juridik, s. 237

⁵⁵ Bergström, Göran & Boréus, Kristina (red.) (2005). *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. 2., uppl. Lund: Studentlitteratur, s. 119

aktörers argumentation⁵⁶, vilket lämpar sig i denna uppsats eftersom jag ska kartlägga debatten efter ledamöternas partitillhörigheter.

3.3 Att tolka text

Ett problem som är förknippat med argumentationsanalys är hur man ska tolka vissa påståenden och argument. Beroende på textens upplägg, kan det vara mer eller mindre svårt att utskilja argumenten. Bergström och Boreus beskriver det som att det ibland krävs ett visst våld på texten för att kunna genomföra en uppstrukturerad. Om det till exempel är så att en text är väldigt ostrukturerad kan det bli så att man själv måste dra fram en struktur och på så vis skapa argumenten.⁵⁷ Den andra typen av tolkningsproblem är att metoden kräver att ibland ofärdiga satser ska avskrivas tillräckligt tydliga meningar vilket leder till att det ibland kan bli problematiskt att veta vad det är för påståenden som uttrycks och hur dessa ska tolkas. I mitt fall bör man till exempel vara medveten om vilka markörer som sökes i texten på förhand. En viktig sådan är i vilken utsträckning ledigheten förknippas med mamman. Vissa partier kan tänkas vara mer för att endast kvinnor bör vara mammalediga, företrädesvis de konservativa partierna. Ideologiska markeringar, såsom att liberaler kan tänkas sätta sig emot den tvingande delen i förslaget med valfrihet som argument, kan likaså förväntas.

Tolkningen blir i mitt fall oundviklig, då frågorna och textmaterialet är av sådan karaktär att analysen handlar om att tolka politiska uttalandens betydelser. I och med att debatten speglar ideologiska skillnader kan man anta att det finns inslag av retorik, vilket medför att det kan bli relevant att "läsa mellan raderna". Huruvida ett motargument innebär att politikern i fråga inte stödjer förslaget, eller huruvida det är en proteströst mot att det behandlas på EU-nivå är svårt att avgöra. Bergström och Boreus påpekar att det finns olika tolkningstyper vid en texttolkning. Den tolkningstyp som kan vara aktuell för min del är uttolkarorienterad och innebär att texten ges betydelse av uttolkaren/ forskaren själv. Här är forskarens förförståelse central och man letar efter mönster i texten beroende på den. Den andra är en användarorienterad tolkning som är inriktad på textens betydelse vid dess produktion. Här ställer man sig frågan vad användarna avsåg att texten skulle betyda. Enligt denna tolkningsprincip är således kontextkännedom särskilt viktigt, då det är en hjälp för att fastställa de ramar inom vilka rimliga tolkningar kan göras.⁵⁸ Här uppmärksammas användarens idéer, vilket är angeläget för min studie eftersom det handlar om ideologiska

⁵⁶ Bergström & Boreus (2005) s. 121

⁵⁷ Ibid, s. 141

⁵⁸ Ibid, s. 26

skillnader och hur olika partigrupper har argumenterat i en viss fråga/kontext. Att ha stor kännedom om avsändaren, samt att sätta texten i en kontext är således viktiga element för tolkningen och förståelsen av en text.

3.4 Överväganden kring validitet och reliabilitet

Nedskrivet protokoll från debatten om mammaledighetsdirektivet saknades till följd av att debatten är så pass ny. Det debattmaterialet som står till grund för undersökningen är således nedskrivet av mig, vilket föranleder att en reliabilitetsdiskussion är nödvändig. I och med att ledamöterna i EP ofta uttalar sig på sina nationella språk i plenumdebatten, har varje icke-engelskspråkig ledamots anförande översatts och tolkats på plats direkt i plenum. Den nedskrivna versionen är således den tolkade versionen av anförandet, vilket har skett i två led. Först via tolken och sedan via mig. För att uppnå god reliabilitet har målet naturligtvis varit att skriva ner allting ordagrant och med stor noggrannhet. Målet är att ha stor genomskinlighet och välgrundad argumentation genom hela studien, vilket innebär att tolkningar kommer att underbyggas med citat. Materialet är på engelska och citeringen sker således på engelska, för att undvika än mer språkliga missförstånd. Det är dessutom viktigt att vara medveten om språkskillnader, till exempel används det engelska ordet; *equality* brett i debatten. Allra oftast åsyftas jämställdhet mellan könen med detta, dock kan det innebära även rättvisa, jämlikhet osv. Vad gäller god reliabilitet gäller det således att ha precision i genomförandet.

För att uppnå god begreppsvaliditet gäller det att ha klart för sig vad man är ute efter att tolka. I genomförandet av argumentationsanalysen gäller således att identifiera rätt sorts argument, som är viktiga för besvarandet av frågeställningarna. Det vill säga *logos* argument som baseras på logik och inte känsloutspel.⁵⁹

4. Resultatredovisning

I kapitlet nedan genomförs en analys som är uppdelad i tre delar. I första delen utförs en redogörelse för argumentationen i respektive partigrupp. Andra delen fokuserar på en sammanfattande analys av vilka faktorer som har påverkat åsikter och röstning i debatten. I tredje delen analyseras argumenten i de olika partigrupperna ur ett genusperspektiv och där förs även en diskussion kring vilken jämställdhetspolitisk modell som föredras.

⁵⁹ Bergström Boreus (2005), s. 140

Debatten som ägde rum den 18 oktober 2010, var sammanlagt 2h 40 minuter lång. Edite Estrela gjorde inledningsanförandet där de centrala delarna i betänkandet redogjordes. Maros Sefcovic var närvarande i egenskap av vicepresident för K, han gav sitt fulla stöd till betänkandet och underströk vikten av att ha en gemensam lagstiftning på området. Betänkandet fastslår behovet av ett direktiv på EU-nivå som ger kvinnor möjlighet till 20 veckors mammaledighet i samband med födsel, denna ska vara fullt betald och inom ramen för denna ledighet ska även en frivillig pappaledighet på två veckor införas. Europaparlamentet röstade igenom Estrelas förslag i sin helhet. Av de 641 ledamöter som röstade om förslaget var 390 för, 193 emot och 59 ledamöter lade ner sin röst.⁶⁰

4.1 Del 1. Kartläggning av argumentationen i debatten

Nedan följer en kartläggning av argumentationen som förekommit i de olika partigrupperna. Det är viktigt att komma ihåg att vissa ledamöter är mer specifika än andra i sin argumentation och ett argument kan ha olika betydelse beroende på vad debattören i fråga åsyftar.

4.1.1 S&D

Från den socialdemokratiska partigruppen S&D baseras argumentationen i stor utsträckning på referenser till den demografiska krisen och vikten av att skapa mer jämställda förhållanden mellan män och kvinnor, eftersom fler kvinnor i arbetslivet skulle ge klara samhällsvinster. Många lyfter det stora perspektivet, om att det skapar incitament för barnafödande och att det nu är dags för EU att ta ansvar i dessa frågor.

”Maternity may no longer be regarded as something that burden the economy or an illness, it represents now a service to the society”⁶¹

Här betonas socialt ansvarstagande och att ett barnlöst samhälle skulle bli dyrare i längden. Ett frekvent inslag i argumentationen är betoningen på att moderskap inte längre ska bestraffas. Direktivet skulle bidra till att underlätta för kvinnor att förena arbetsliv med familjeliv och på så sätt skapa rättvisare förhållanden på arbetsmarknaden. Den demografiska krisen tas på stort allvar och i vissa fall talas det om familjepolitiken i dramatiska termer, såsom att EU står vid ett vägval idag.

⁶⁰ http://www.votewatch.eu/cx_vote_details.php?id_act=1064&lang=en (2010-12-20)

⁶¹ Edite Estrela, S&D, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getVod.do?mode=chapter&language=SV&vodDateId=20101018-17:12:36-652> (2010-10-18)

*"If we want to improve our competitive edge, enhance growth, improve our welfare, we need more children born in Europe. This is why we need basic leave, which will motivate women to have children. --- We need to insure that there is appropriate abivement, competitive edge, no social dumping, equal pay and that women can take leave and be payed the same amount."*⁶²

Att familjen behöver skyddas i en tid av demografisk kris är ett återkommande inslag från S&D. Endast en man yttrar sig från denna partigrupp, varav han lyfter att pappor är bortglömda.

*"We might not be able to have children, but surely we should be able to share the first moments in our child's life. We are parents after all. ---I would advise all colleagues to vote in favor of creating a paternal leave, which would last two weeks."*⁶³

Åsikterna i gruppen är väl samlade och ideologin reflekteras då endast pro-argument är förekommande. Partigruppen har även många ledamöter på talarlistan och är således väl representerade i debatten.

4.1.2 GUE/NLG

Även GUE/NLG ser allvarligt på frågan och betonar i samtliga inlägg att kvinnor är särskilt utsatta på arbetsmarknaden. Precis som S&D är jämställdhetsargumentet tydligt. Att kvinnor inte har samma möjligheter som män på arbetsmarknaden betonas, även det faktum att kvinnor är diskriminerade i hemmet eftersom de står för det obetalda hemarbetet.

*"There are still many women who are pushed into low-skilled jobs. This applies not only to traditional work within families, activities that are traditionally done within the family. ---Women are often denied the democratic participation in terms of their part-time and precarious employment in companies."*⁶⁴

Vänstergruppen GUE/NGL ser det faktum att många kvinnor arbetar under dåliga förhållanden och diskrimineras på grund av graviditet mycket allvarligt. Rätt till långtgående skydd vid ledighet ses således som en rättighet och en hörnsten i jämställdhetspolitiskt arbete. Från denna partigrupp höjs också många röster om hur beklagligt det är att man diskuterar mammaledighet istället för föräldraledighet.

*"I regret the fact that we are still in 2010 discussing maternity leave instead of parental leave. For me it is obvious that children have the right to both parents and I think we should also look at the CRC in this case."*⁶⁵

⁶² Britta Thomsen, S&D

⁶³ Marc Tarrabella, S&D

⁶⁴ Tomas Händel GUE/NLG

⁶⁵ Eva-Britt Svensson, GUE/NLG

Samtidigt som många ledamöter är kritiska till bland annat att pappor har uteslutits, stöds lagförslaget i sin helhet på grund av de jämställdhetspolitiska vinningar för kvinnor, som man menar att förslaget uppmärksammar.

4.1.3 Verts/ALE

Även Verts/ALE hör till en ideologiskt sammansatt grupp där de flesta representanter är för förslaget. De uppvisar en modern syn på familjen och upprörs över det faktum att graviditet endast ses som en kvinnas uppgift.

” These are not good times for maternity, but they’re still worse for paternity. Some groups of parties here are still stuck in the anachronistically perception that having children is a women’s job exclusively.”⁶⁶

Jämställdhet mellan könen betonas starkt som ett pro-argument från de gröna, där det blir tydligt att kvinnan får bära bördan av att föda barn både i sitt privata och professionella liv. Från Verts/ALE bemöts högersidans argument om att förslaget skulle vara alldeles för dyrt.

”If leave is not properly paid, only those women whose jobs do not matter can take it up. You, my dear colleagues on the right are perpetuating a traditional system with a male breadwinner and his little wife, with her little job on the side, kept neatly under his tumb.”⁶⁷

Förespråkandet av en tvåförsörjarmodell som baseras på att båda föräldrar förvärvsarbetar och att pappor borde inkluderas i föräldraledigheten understryks frekvent i argumentationen från de gröna. Här anser man att föräldrar bör ha rätt till en sådan välfärdstjänst som möjliggör förespråkandet av en tvåförsörjarmodell.

4.1.4 ALDE

Partirepresentanter från liberala gruppen ALDE är i huvudsak för förslaget. De flesta ledamöter som uttalar sig framhäver kvinnors underläge i arbetslivet och således att de behöver bättre skydd. Många av pro-argumenten lyfter också upp den demografiska krisen som ett hot, varav vikten av ett direktiv som gör att barn ses som en investering i framtiden.

” However, in a time of growing economic uncertainty and while we are facing demographic changes, it is vital to support flexible leave policies, which may help to reverse current demographic trends. We should make our joint commitment to ensuring that women across Europe become part of the labor market.”⁶⁸

⁶⁶ Raul Romeva I Rueda, Verts/ALE

⁶⁷ Marije Cornelissen, Verts/ALE

⁶⁸ Antonyia Parvanova, ALDE

Många ledamöter pratar i samband med den demografiska krisen också om vikten av balansen mellan familjeliv och arbetsliv. Även från ALDE görs några påpekanden om att pappaledighet borde införas inom samma lagförslag. ALDE har dock inte någon ideologiskt enhetlig linje. Bland argumenten emot förslaget förekommer främst motstånd mot den tvingande delen av förslaget, vilken man menar är bakåtsträvande och borde lämnas upp till föräldrarna att bestämma om själva. Vidare motsätter sig många tanken på full ersättning i 20 veckor, med argumentet att det skapar förutsättningar för nya typer av diskriminering av kvinnor.

”The arguments put forward to justify this super maternity leave – 20 weeks- don’t convince. --- Seriously, who thinks that we decide to have a baby based on the length of the maternity leave? I don’t think it will improve women’s conditions. Pay attention to the effects of our decisions.”⁶⁹

Förutom längden på ledigheten, anser åtskilliga representanter från ALDE att också kostnaden för full ersättning under 20 veckor är problematisk. Dessutom lyfter vissa ledamöter att förslaget inte tar hänsyn till nationella skillnader i medlemsstaterna, såsom att vissa inte skulle ha råd, eller att förslaget kan innebära negativa konsekvenser i de länder som redan har bra system.⁷⁰ Således uttrycks en ambivalent hållning till familjepolitiken inom den liberala partigruppen.

4.1.5 PPE

PPE representerar den största partigruppen i EP och består i huvudsak av folkpartister och kristdemokrater. Ledamöter från denna partigrupp har i huvudsak argumenterat emot förslaget. För det första menar många PPE- ledamöter att lagförslaget är förvirrat och förstår inte mycket av jämställdhetsargumenten från vänstersidan.

”The good solution would have been to stick to health and safety at work and reinforce equal opportunities in a different directive. --- But, as long as fathers and mothers cannot take on the same responsibilities, that is, fathers cannot give birth, we will have to find other ways to create equal opportunities.”⁷¹

Här antyds tydligt att det är en kvinnas uppgift att föda barn och fostra dem. Eftersom direktivet berör gravida arbetstagare anses det absurt att en pappaledighet diskuteras. I debatten tycks de flesta PPE- ledamöter vara överens om att pappaledigheten inte har någon plats inom lagstiftningsramen för detta direktiv. Andra motargument är att förslaget också är kontraproduktivt och i själva verket missgynnar kvinnors situation på arbetsmarknaden.

⁶⁹ Frederique Ries, ALDE

⁷⁰ Elisabeth Lynne, ALDE

⁷¹ Edit Bauer, PPE

”To rule today for a maternity leave of twenty weeks full pay, is irresponsible and demagogic. I insist that effective measures must be taken to ensure that this does not turn against women.”⁷²

Förslaget påstås här arbeta emot kvinnor eftersom gapet mellan mäns och kvinnors möjligheter på arbetsmarknaden skulle öka. Vidare menar ledamöter från PPE att full ersättning i 20 veckor är oansvarigt, då varken staten eller företag skulle ha råd att betala en sådan summa. Många uppmärksammar också subsidiaritetsprincipen och svårigheterna att implementera förslaget på grund av nationella skillnader.⁷³ Här återfinns vissa likheter mellan argumentationen i ALDE, många ledamöter hävdar att då välfärdssystemen är olika utvecklade i olika medlemsstater, riskerar man att försvaga kvinnans position i de länder där ledigheten är mer utvecklad. Det mest återkommande motargumentet är emellertid att förslaget är för dyrt.

”Usually time brings wisdom, but this second report is not an example of that. ---The report’s proposals are not only counterproductive for the employability of women, they are also difficult to finance in some Member states for governments and businesses.”⁷⁴

I viss mån förekommer även några pro-argument från PPE. I dessa fall används inte samma rättviseargument som från vänstersidan, utan det sägs till exempel att man bör göra investeringar i familjen eftersom de flesta uppfattar den demografiska krisen mycket allvarligt.⁷⁵

4.1.6 ECR

Samtliga ledamöter som uttalar sig i debatten från partigruppen ECR är starkt kritiska till lagförslaget. För det första menas här att full ersättning och långtgående ledighet skulle skada kvinnors anställningsbarhet.

”Businesses are not allowed to ask a woman if she is going to have a baby, so it is easy – they just do not employ her. And that, unfortunately, is the grim reality of compulsory full pay maternity leave in this report.”⁷⁶

Liksom PPE, menar många ledamöter från ECR att jämställdhetsutskottet inte har någonting med saken att göra eftersom direktivet endast handlar om säkerhet och hälsa för gravida arbetstagare. Således ställer sig ledamöter från denna partigrupp oförstående till att en

⁷² Elisabeth Morin-Chartier, PPE

⁷³ Sara Essayah, PPE

⁷⁴ Astrid Lulling, PPE

⁷⁵ Regina Bastos, PPE

⁷⁶ Marina Yannakoudakis, ECR

pappaledighet på två veckor bör införas. Starka reaktioner uttrycks även för de ekonomiska konsekvenserna av förslaget.

“To impose 20 weeks fully paid maternity leave in the UK – I cannot explain our system quickly enough here – is financially regressive.”⁷⁷

Sammantaget motsätter sig högersidan Estrelas betänkande för att det är alldeles för långtgående. Argumentationen framhäver att tanken om att 20 veckors ledighet skulle öka fertiliteten är naiv, dels för att det förhindrar kvinnans fria val och dels för att arbetsgivare bör kunna anställa kvinnor utan att behöva vara oroliga för kostnaden.⁷⁸

4.1.7 EFD

Från partigruppen EFD är det endast 3 ledamöter som har gjort anföranden i debatten. Liksom PPE och ECR framhåller ledamöter från denna partigrupp att pappaledigheten inte borde behandlas under samma direktiv eftersom föräldraledighet kan hanteras i ett annat direktiv.

“However, is it appropriate to deal with the paternal leave in the same legal provision?”⁷⁹

Det faktum att man inte ser rätten till pappaledighet på samma sätt som rätten till mammaledighet indikerar att pappan inte associeras med familjepolitik eller barnafostrande. Ett inlägg betonar emellertid kvinnors utsatthet på arbetsmarknaden, vilket medför en positiv inställning till lagförslaget och argumenterar för att kvinnor inom jordbrukssektorn behöver särskilt skydd.⁸⁰ Samtidigt uttalar sig en annan ledamot emot förslaget med hänvisning till ökade anställningskostnader för företag vid anställning av kvinnor.

“Some years ago, I caused something of a furore by suggesting that any small businessman with his brain in the right place would be mad to employ a woman of childbearing age.”⁸¹

Det är anmärkningsvärt att EFD, som innehåller många högernationalistiska partier, har uttalat sig positivt till en ökad integration av familjepolitiken på Europeisk nivå.

“A greater degree of integration is important from a moral point of view, but also important from a strategic point of view, because we need to work for a European social model”⁸²

4.1.8 NI – de grupplösa

⁷⁷ Julie Girling, ECR

⁷⁸ Tadeusz Cymanski, ECR

⁷⁹ Maria Bizzotto, EFD

⁸⁰ Giancarlo Scotta, EFD

⁸¹ Godfrey Bloom, EFD

⁸² Maria Bizotto, EFD

Endast två representanter från NI yttrar sig. De har gemensamt att båda motsätter sig förslaget genom att peka på de konsekvenser det skulle få i deras respektive hemländer.

”The issue of maternity leave should for the sake of cultural differences in Europe remain a matter for the Member states. Austria has 16 weeks of maternity protection. An expansion would cost per additional week 17.4 million euros/year.”⁸³

Ledamöterna uttrycker också stor skepticism mot att socialpolitik ska hanteras på EU-nivå. Dessa använder således mest nationella argument och kan således inte placeras in på den politiska skalan där ideologiska skillnader reflekteras.

4.2 Del 2. Sammanfattning och analys av argumentationen i debatten

Ideologiska skillnader, välfärdsregimstillhörighet samt kön, är samtliga faktorer som kan ha betydelse för det sätt på vilket ledamöter förhåller sig till direktivet. Dessa analyseras nedan.

4.2.1 Analys av ideologiska skillnader

Anförandena i debatten hade en klar majoritet av ledamöter från PPE samt S&D. En tydlig tendens är också att de partigrupper som var för förslaget uttalade sig i högre utsträckning i debatten, till exempel S&D, Verts/Ale och GUE/NLG. För det första kan konstateras att ideologiska skillnader tydligt präglar argumentationen i Europaparlamentet. Liksom Hix har visat återspeglas en tydlig vänster -höger dimension i EP. Pro-sidan representeras av partigrupperna S&D, GUE/NLG, Verts/ALE som också placeras till vänster på den politiska skalan. Dessa har gemensamt att de argumenterar för förslaget då de ser många jämställdhetspolitiska vinningar med det, trots att de motsätter sig det faktum att pappor till stor del utesluts. Hix visade att ALDE har tenderat att rösta med högersidan i högre utsträckning. Denna debatt är möjligen ett undantag eftersom det förekommer flest pro-argument från ALDE, vilket betyder att de har röstat med vänstern i denna specifika fråga. På högersidan argumenterar partigrupperna ECR, EFD och NI emot förslaget. Contrasidan lyfter finansieringsfrågan som det största problemet, även om många också pratar om vikten av subsidiaritetsprincipen samt att förslaget skadar kvinnors anställningsbarhet. De ideologiska skillnaderna blir tydliga i och med att vänstersidan menar att förslaget gynnar kvinnligt deltagande på arbetsmarknaden, medan högersidan tror precis tvärtom. Motsättningarna inom ALDE handlar dels om den tvingande delen av förslaget, som innebär att kvinnor i praktiken förbjuds att jobba de 6 första veckorna efter förlossning och dels om att 20 veckors ledighet

⁸³ Angelika Werthmann, NI

missgynnar kvinnor på arbetsmarknaden. Förekomsten av ett fåtal pro-argument i PPE reflekterar troligtvis inte interna splittringar. PPE är den största partigruppen i EP, därav blir det svårare att upprätthålla den interna sammanhållningen. (För en sammanfattning av argumentationen i samtliga partigrupper, se Bilaga 1)

4.2.2 Analys av röstning efter välfärdsmodeller

I debatten förekommer mycket få hänvisningar till nationella förhållanden, undantagsfallet är ledamöter från EFD och NI.⁸⁴ Istället förenas många i tanken att mammaledighet på EU-nivå är en viktig fråga som uppmärksammar åtgärderna mot den demografiska krisen.

Familjepolitiken är en känslig fråga för många medlemsstater, inte minst på grund av de stora nationella skillnader som förekommer dem emellan. Som visats ovan har högersidan tenderat att vara kritisk till direktivet i högre utsträckning, bland annat ifrågasätts att frågan bör hanteras på EU-nivå. I Tabell 1 nedan visas röstfördelningen gällande antagandet av resolutionen i EP för respektive medlemsstat. Länderna har grupperats in i tillhörande välfärdsmodell, enligt Kleinmans klassificering för att se huruvida välfärdsregimstillhörighet har påverkat röstningen. Eftersom storleken på landet avgör röstantal har beräkningen även gjorts i procent, för att på så vis underlätta jämförelsen. Nationella sedvanor och traditioner har en viss betydelse för ledamöters uppfattningar, även om de inte alltid artikuleras i debatten. Tabellen visar några intressanta mönster.

Välfärdsmodell	Röster för	Röster emot	Frånvarande/Nedlagda röster
Anglosaxisk modell (GB & IRL)	19 (23,5%)	53 (65,4%)	9 (11,1%)
Korporativistisk/ konservativ modell (DEU, FR, ITA, BEL, NL, AU, LUX)	174 (61,9%)	80 (28,5%)	27 (9,6%)
Socialdemokratisk modell (SWE, DK, FI)	16 (44,4%)	14 (38,9%)	6 (16,7%)
Medelhavsmodell (ESP, PRT, GR, MLT, CYP)	81 (86,2%)	5 (5,3%)	8 (8,5%)

⁸⁴ Maria Bizotto, EFD, Angelika Werthmann, NI, Giancarlo Scotta, EFD
Godfrey Bloom, EFD

Postkommunistisk modell (CZE, POL, SVN, SVK, ROM, HUN, BGR, LVA, LTU, EST)	139 (76,8%)	16 (8,8%)	26 (14,4%)
---	-------------	-----------	------------

Källa: http://www.votewatch.eu/cx_vote_details.php?id_act=1065&lang=en

Tabellen visar att ledamöter från Medelhavsmodellen, korporativistiska/konservativa modellen samt Postkommunistiska modellen är de mest positiva till förslaget. Särskilt Medelhavsmodellen utmärker sig där hela 86,2% av ledamöterna har röstat för lagförslaget. Konservativa politiker förväntas vara mer restriktiva vad gäller familjepolitiken, något som har framkommit i argumentationsanalysen ovan. Tabell 1 visar istället att det är representanter som härstammar från länder med konservativ välfärdspolitik som i högre utsträckning är för. Tänkbara orsaker till detta kan vara att den demografiska krisen är mer utbredd där. Traditionella könsroller begränsar kvinnor i arbetslivet, vilket gör att kvinnor i dessa länder har störst behov av att möjliggöra en förening av arbetsliv och familjeliv. Slutsatsen som kan dras utifrån detta är att i de länder där direktivet skulle få mest betydelse i form av jämställdhetspolitiska förändringar, funnes också den högsta andelen ledamöter positiva till förslaget. Den höga andelen positiva till förslaget inom den Postkommunistiska modellen kan också tänkas bero på det faktum att dessa länder inte har särskilt omfattande lagstiftning på området och att direktivet är ett sätt att tillgodose befolkningens önskemål.

Ledamöter från den socialdemokratiska modellen kan uppfattas som något mer obestämda i sin röstning, om än i viss mån mer positiva. Eftersom de skandinaviska länderna har en mer generös lagstiftning på området och de sociala rättigheterna är knutna till individen, är det lättare för kvinnor att förena arbetsliv och familj i dessa länder. Störst förändring för till exempel Sverige skulle de 6 veckorna tvingande ledighet bli, samt att ersättningsnivån skulle höjas till 100 %. Detta kan förklara varför det finns relativt hög andel negativa röster i den socialdemokratiska modellen. Ledamöter som härstammar från en anglosaxisk välfärdsmodell är de som är mest negativa till förslaget. 64,3% har röstat emot, vilket är en hög andel med tanke på att det endast är två länder som ingår i denna modell. Den anglosaxiska välfärdsmodellen karaktäriseras av ett liberalt tankesätt som sätter marknaden i fokus. Storbritannien och Irland är möjligen kritiska till lagstiftningen på området med hänvisning till individens valfrihet, samt för att de överlag tenderar att vara mer skeptiska till EU-lagstiftning. Detta antagande förstärks av debattmaterialet, då flertalet liberala ledamöter från ALDE avvisade förslaget just med hänvisning till valfrihet. Dessa representanter har särskilt

motsatt sig den tvingande delen av förslaget.⁸⁵ I samtliga välfärdsmodeller utom den anglosaxiska har majoriteten av ledamöterna röstat för förslaget. Detta kan anses vara en viktig förutsättning för utvecklingen av den sociala dimensionen och djupare socialpolitisk integration inom EU.

4.2.3 Analys av röstning efter kön

Tabell 2. Röstfördelning i antal och procent för män och kvinnor			
Män		Kvinnor	
För	280 (57,5%)	För	159 (62,4%)
Emot	113 (23,2%)	Emot	58 (22,7%)
Blankt/frånvaro	94 (19,3%)	Blankt/frånvaro	38(14,9%)

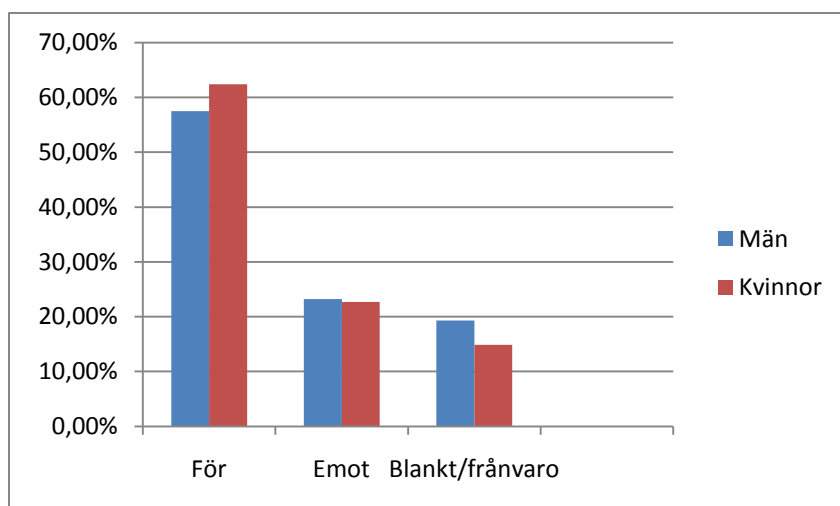
Det är en övervägande majoritet kvinnor som har gjort anföranden i debatten, trots att EP består av fler män. Det faktum att kvinnor uttalar sig i högre utsträckning än män i

debatten antyder att kvinnor bryr sig mer, vilket blir en logisk följd av det faktum att direktivet riktar sig till kvinnor och att kvinnor därmed har lättare att identifiera sig med förslaget. Förslaget får dessutom en större inverkan på kvinnors liv. I Tabell 2 ovanför framgår att männen är flest i antal. Dessa siffror har tagits fram genom att räkna ur röstantal för respektive kön på *Votewatch.eu*.

Vidare visar Diagram 1 röstfördelningen för män och kvinnor gällande antagandet av direktivet än tydligare. Som framgår av diagrammet har kvinnor i förhållande till män haft en något mer positiv inställning och också lägre frånvaro. Dessa faktorer antyder att frågan om mammaledighet är viktigare för kvinnor. Dock syns inte några signifikanta skillnader i röstningen mellan könen och säkra slutsatser om könets betydelse för inställningen till röstning kan således inte dras.

Diagram 1. Röstfördelning i procent

⁸⁵ Frederique Ries, Elisabeth Lynne, Anneli Jäätteenmäki, ALDE

Källa: http://www.votewatch.eu/cx_vote_details.php?id_act=1065&lang=en

4.3 Del 3. Diskussion kring jämställdhetspolitiska modeller

I denna del analyseras argumenten i de olika partigrupperna ur ett genusperspektiv och här förs även en diskussion kring vilken jämställdhetspolitisk modell som föredras.

4.3.1 Demografisk kris som det huvudsakliga problemet

Plenumdebatten i EP har utgått från en diskussion kring lösningar till ett gemensamt problem. Det uppmärksammande problemet är den demografiska krisen, där argumentationsanalysen visade att många ledamöter på båda sidor av den politiska linjen ställde sig positiva till förslaget, bland annat med argumentet att moderskap inte kan bestraffas i en tid av demografisk kris.⁸⁶ Åtskilliga ledamöter har till exempel gemensamt att de uppmärksammar kvinnors utsatthet på arbetsmarknaden samt vikten av att motverka den demografiska krisen genom att underlätta för förening av arbetsliv och familjeliv för kvinnor. En ledamot från PPE uttalar till exempel följande;

”Europe is ageing and with very low birthrates. These factors pose great challenges for the European Union to which we must give concrete and specific answers. --- Women should be protected so they can choose to have children without having to leave the labor market.”⁸⁷

Från både pro- och contrasidan tycks jämställdhetsargumentet komma ”i andra hand”, eftersom det är den demografiska krisen som är huvudproblemet i sammangangen. Ledamöter från både vänster- och högersidan förenas i debatten genom hänvisningen till att behovet av

⁸⁶ Edite Estrela, S&D, Britta Thomsen, S&D, Regina Bastos, PPE m.fl.

⁸⁷ Regina Bastos, PPE

att skydda familjen och underlätta för en balansering av familjeliv och arbetsliv. Särskilt från högersidan ses detta som ett sätt att angripa problemet med barnlöshet i Europa.

“The demographic future of Europe is depressing. In 2008 in this house, we adopted an motion for resolution calling on measures to be taken to extend maternity leave on the understanding that it is possible to create a favorable framework for families to have more children.”⁸⁸

Vidare är det kontroversiellt huruvida jämställdhetsaspekter borde finnas med inom ramen för mammaledighetsdirektivet. Som framgått i analysen ovan påpekar contrasidan ofta att det råder stor förvirring i debatten kring direktivets namn och ett stort antal ledamöter hävdar att direktivet felaktigt har tolkats som ett förslag om föräldraledighet.

“However, if the maternity clause were removed, what a difference that would make. The report would focus on its original mandate, that of the health and safety of pregnant workers and those who have recently given birth.”⁸⁹

Argumentet att jämställdhet inte hör till saken kommer främst från högersidan, bestående av PPE, ECR, EFD och i viss mån ALDE. Dessa partigrupper uppfattar således inte att arbetsmöjligheter för kvinnor nödvändigtvis behöver ha med ojämställdhet mellan könen att göra. Detta säger en hel del om synen på genus, eller snarare bristen på förståelsen av att familjepolitik i hög grad påverkar genusroller.

4.3.2 Vilken försörjarmodell föredras?

Hirdman pratar om att ”göra genus”, vilket innebär att genus är föränderligt. Det sker ständigt och till exempel produceras hela tiden ”manlighet” för att hävda överordningen och förhållningen till kvinnorna. Genus strukturerar en manlighet och kvinnlighet, där det gäller att hålla isär egenskaperna för könen för att på så sätt upprätthålla genusordningen.⁹⁰ Argumentationen från framförallt högersidan visar att barnafödande anses vara en kvinnas uppgift, vilket återspeglar ett ”kvinnligt” genus. Det faktum att flertalet ledamöter från contrasidan hävdar att jämställdhet och föräldraledighet bör diskuteras i ett annat förslag illustrerar problematiken. Direktivet har tolkats som ett sätt att få ut fler kvinnor i arbetslivet, för att i sin tur motverka den negativa demografiska utvecklingen. Högerledamöter anser att direktivet främst berör arbetsmarknadspolitik.

⁸⁸ Siiri Ovir, ALDE

⁸⁹ Marina Yannakoudakis, ECR

⁹⁰ Hirdman (2003), s.72f.

“In a time of growing economic uncertainty and while we are facing demographic changes, it is vital to support flexible leave policies, which may help to reverse current demographic trends. We should make our joint commitment to ensuring that women across Europe become part of the labor market and that their life choice is taken seriously through higher female labor market participation.”⁹¹

Även om flera högerledamöter förespråkar att fler kvinnor behövs i arbetslivet, opponerar sig de flesta ledamöter från dessa partigrupper mot många av inslagen i förslaget. Överlag motsätter sig de flesta en långtgående ledighet på EU-nivå med hög inkomstkomensation. De fåtal pro-argument som förekommer från högern påpekar vikten av att göra investeringar i familjen såsom den ovan citerade ledamoten från ALDE. Argumentationen illustrerar också fokus på att problemet med barnlöshet är ett problem endast för kvinnorna, vilket återigen illustrerar bristen på genusaspekter. Det ingår i en kvinnas livsvillkor att bekymra sig för barn. Till exempel bortser högersidan från att diskutera anledningen till att kvinnor väljer att föda färre barn, det ses inte som något som har grund i de olika förhållanden man lever under som man och kvinna. Motståndet mot en mer omfattande ledighet för mammor vid graviditet antyder även en syn på mamman som ekonomisk beroende av en man. Vidare är pappaledigheten ett kontroversiellt ämne för högersidan, där det upprepade gånger ifrågasätts att den behandlas i lagförslaget.⁹² Följaktligen kan konstateras att det råder en brist på förståelse av genusaspekter hos högersidan, såsom att familjepolitik påverkar relationen mellan könen. Detta indikerar än mer att problematiken kring utvecklandet av ett familjepolitiskt direktiv endast kopplas till kvinnan. Isärhållandet av könen illustreras på så sätt, högersidan uttrycker i högre grad synen att män och kvinnor har olika uppgifter i samhället. Barnafödande förknippas tydligt med kvinnan. Således framstår det i argumentationen från högersidan som att en manlig enförsörjarmodell föredras framför en tvåförsörjarmodell.

Vad gäller partigrupperna på vänstersidan, bestående av GUE/NGL, S&D, Verts/ALE samt en stor del ledamöter från ALDE, är jämställdhetsargumenten återkommande och det är ett av de starkaste pro-argumenten. Även hos vänstersidan märks dock att detta sker mot bakgrund av den demografiska krisen.

⁹¹ Antonyia Parvanova, ALDE

⁹² Marina Yannakoudakis, ECR, Maria Bizzotto, EFD, Edit Bauer, PPE, Elisabeth Morin-Chartier, PPE

”An impact assessment should point toward a more visionary and holistic approach, a longer term assessment. Children need to be regarded as a social investment and an economic investment, in reducing children sickness and increasing women’s participation on the labor market, it is valuable.”⁹³

Kärnan i argumentationen är att förhindra diskriminering av kvinnor genom att underlätta för kvinnors arbetsmöjligheter, vilket märks särskilt hos gruppen GUE/NGL. Flera ledamöter från gruppen lyfter kvinnors utsatthet på arbetsmarknaden och att förutsättningarna för kvinnors ekonomiska oberoende är grunden i jämställdhetsarbetet.

”The opportunity and ability of women to support themselves is the platform for gender equality in all policy areas. It is now on Wednesday that we are able to open up for women to participate fully in the labor market.”⁹⁴

Vänstergruppen GUE/NGL återspeglar också en syn som gör gällande att barn är en angelägenhet för båda föräldrarna.⁹⁵ En frivillig pappaledighet på två veckor har emellertid förespråkats av alla partigrupper på vänstersidan. De få manliga ledamöter som har uttalat sig i debatten har argumenterat för att pappor är bortglömda i förslaget.⁹⁶ Sammantaget förespråkas av vänstersidan att ledigheten ska vara generös och att mammor ska kunna vara hemma med barnet under en längre tid och samtidigt få en hög inkomstkompensation.⁹⁷ Eftersom ledamöter från dessa grupper stödjer Estrelas betänkande som syftat till bättre skydd av gravida arbetstagare, stödjer de tanken om båda föräldrars förvärvsarbete, vilket pekar mot att en tvåförsörjarmodell föredras. Argumentationen vittnar dock om att det är jämställdhet på arbetsmarknaden som förespråkas av vänstersidan. Att kvinnor inte ska diskrimineras på arbetsmarknaden på grund av graviditet, innebär till exempel inte ett problematiserande av könsroller i hemmet. Fokuset i debatten hos både pro- och kontrasidan har varit det sätt på vilket kvinnor ska uppnå målet om förening av både arbete och familj. Detta kan uppfattas som ett bekräftande av könsrollerna snarare än ett ifrågasättande, eftersom det förstärker det bilden av mannen som norm. Det faktum att debatten utgår från ett direktiv som berör familjepolitik, men nästan uteslutande diskuterar kvinnor, uttrycker en köns polarisering där kvinnor i hög grad förknippas med hem och familj. I och med att vänstersidan argumenterade för förslaget stödjer de tanken om att kvinnor både ska kunna ha familj och arbeta. Eftersom kvinnligt arbete på lika villkor som män förespråkas, antyds att ledamöter på vänstersidan föredrar en tvåförsörjarmodell.

⁹³ Silvia Costa, S&D

⁹⁴ Eva-Britt Svensson, GUE/NGL

⁹⁵ Jacky Henin, GUE/NGL, Eva-Britt Svensson, GUE/NGL, Cornelia Ernst, GUE/NGL

⁹⁶ Marc Tarabella S&D, Raul Romeva I Rueda, Verts/ALE, Proinsias De Rossa, S&D

⁹⁷ Emine Bozkurt, S&D, Eva-Britt Svensson, GUE/NGL, Tomas Händel, GUE/NGL m.fl.

5. Slutsatser

Analysen har visat att det råder skillnader i argumentation mellan pro- och contrasidan i debatten. De ideologiska skillnaderna spelar en avgörande roll för de politiska ställningstaganden som görs. Argumentationen har kunnat delas upp i en vänster- höger dimension, vilket bekräftar Hix antagande att partiledamöter tenderar att rösta främst efter ideologi. Vänstersidan har i debatten om Mammaledighetsdirektivet gett sitt fulla stöd till Estrelas betänkande och varit positiva till ett förslag om gemensam familjepolitisk lagstiftning på EU-nivå. Argumentationen har bland annat framhävt att förslaget skulle stärka kvinnligt deltagande på arbetsmarknaden och att långtgående ledighet och skydd skapar jämställdhet. Sammantaget baseras mycket av argumentationen av påpekanden om vikten av att bromsa den demografiska krisen. Förslaget är en viktig del i detta eftersom det tros underlätta för föreningen av arbetsliv och familjeliv för kvinnor. Högersidan har däremot överlag varit mer kritiska till Estrelas betänkande. Trots att många höll med i analysen av att den demografiska krisen bör åtgärdas genom att underlätta kvinnors arbetsmarknadssituation, ansåg många att förslaget var för långtgående. Huvudargumenten emot förslaget är av ekonomisk karaktär och betonar att ökade kostnader för företag inte kommer att gynna kvinnors anställningsbarhet. Argument såsom att pappaledigheten borde hanteras under ett annat direktiv användes också brett, varav många ansåg förslaget vara förvirrat då ursprungstanken inte var att det skulle beröra föräldraledighet. Överlag visar dock samtliga partigrupper ansatser till att vilja stödja ett familjepolitiskt direktiv på EU-nivå, vilket ska ha formen av en minimilagstiftning. Detta insinuerar ett engagemang för att skapa en större grad av integrering även socialpolitiskt. Således kan utslaget av debatten sägas vara positivt för en ökad harmonisering av jämställdhetspolitiken på EU-nivå.

I studien framgick att även välfärdsregimstillhörighet påverkade inställningen till röstning. Förvånande nog var välfärdsmodeller där mer traditionella könsmonster förekommer, mer positiva till förslaget. En övervägande majoritet ledamöter från Medelhavsmodellen, korporativistiska/konservativa modellen samt Postkommunistiska modellen hade röstat för förslaget. Detta innebär att konservativa ledamöter är positiva till kvinnors arbete, vilket i sin tur medför ett strävande mot en tvåförsörjarmodell. Ledamöter från den socialdemokratiska modellen där föräldraledigheten är relativt generös hade en hög andel negativa röster, även om de positivt inställda var i majoritet även här. Den anglosaxiska modellen som ledamöter från Storbritannien och Irland representerar var de mest kritiska till förslaget. Trots att det främst är ideologiska motsättningar som präglar debatten, har analysen visat att

välfärdsregimstillhörighet är betydelsefull på så sätt att ledamöter utgår från sin nationella kontext och denna kan påverka röstningen i större eller mindre utsträckning. Det positiva utslaget i röstning efter välfärdsmodeller visar att trots att EU består av en majoritet konservativa välfärdsstater är dessa positiva till utvecklandet av familjepolitisk lagstiftning på EU-nivå, vilken innebär ett steg i rätt riktning för spridningen av en tvåförsörjarmodell. Detta faktum behöver dock inte tala för Rådets hållning i frågan. Europaparlamentets hållning är viktig för det säger någonting om vilken riktning den sociala dimensionen tar. Analysen visar främst att det finns förutsättningar för en harmoniserad jämställdhetspolitik i Europaparlamentet, eftersom argumentationen i debatten har uttryckt att det finns önskemål om att utjämna skillnaderna mellan mäns och kvinnors arbetsvillkor på EU-nivå.

Sammanfattningsvis visar kartläggningen av argumentationen samt den positiva inställningen till röstningen efter välfärdsregimstillhörighet på att det finns förutsättningar för en utökad social dimension och jämställdhetspolitik på EU-nivå. Många av de paradoxer som tidigare forskning har påpekat att EU:s jämställdhetspolitik utmärks av, återfinns dock även i debatten om mammaledighetsdirektivet. Problematiken kring utvecklandet av den sociala dimensionen, består, som bland annat Lewis har poängterat, ofta av att frågorna sammankopplas med utvecklandet av fri konkurrens på marknaden. De gemensamma dragen som kan urskiljas i argumentationen är att partigrupperna är överens om att kvinnor har en utsatt situation på arbetsmarknaden och således behöver skydd. Överlag blir det dock tydligt i debatten att ledamöter har diskuterat mammaledighetsdirektivet mot bakgrund av den ekonomiska integrationen och det gemensamma problem som den demografiska krisen medför. Ur genussynpunkt är direktivet problematiskt, eftersom debatten präglas av argument som kopplar jämställdheten till uppfyllandet av arbetsmarknadspolitiska mål. Familjepolitiken uppfattas som ett sätt att skapa möjligheter att förena arbete, privatliv och familj, vilket i sin tur uppfattas som en nödvändighet för att uppfylla målen i ”strategi 2020”. En del av problematiken består i att EU traditionellt har varit sammankopplad med ekonomisk integration och utvecklandet av en gemensam marknad. Kommissionen har icke desto mindre uttalat höga jämställdhetspolitiska mål i och med att strategin för att jobba med jämställdhet är jämställdhetsintegrering. Jämställdhetspolitikens paradox illustreras av det faktum att ledigheten endast riktar sig till kvinnor i ett direktiv där ett av målen bland annat är att främja jämställdhet. Ett genomgående tema i debatten har varit att sammankoppla ledigheten med kvinnan, vilket visar på ett antagande om könens olika egenskaper. Graviditet förutsätts i hög grad vara en kvinnas bekymmer. Detta illustrerar ett isärhållande av könen som motiverar en

genusordning. Direktivet innebär å ena sidan mer jämställdhet på arbetsmarknaden, vilket indirekt ifrågasätter könsroller såsom ett hemmafruideal. Å andra sidan är jämställdheten inte ett mål i sig, vilket kan observeras i det faktum att männen och deras livsvillkor inte nämns vidare. Debatten om mammaledighetsdirektivet i Europaparlamentet uttrycker således att EU:s jämställdhetspolitik fokuserar på att ge kvinnor lika arbetsmöjligheter som män, medan genusroller i familjen i stort sett kvarstår oproblematiserade. För att stärka dessa slutsatser bör vidare forskning på området inkludera andra EU-institutioner för att djupare kunna besvara frågan om harmonisering av jämställdhetspolitiken är möjlig. Det skulle till exempel vara intressant att se en jämförelse mellan EP och Ministerrådet angående hur långt man stödjer utvecklandet av den sociala dimensionen.

5.1 Sammanfattning

Uppsatsen syfte har varit att undersöka hur förutsättningarna för att nå en mer harmoniserad jämställdhetspolitik inom EU ser ut. Debatten om mammaledighetsdirektivet, som ägde rum i Europaparlamentet i oktober 2010, har använts som ett betydande exempel i studien.

Argumentationen i debatten har kunnat delas upp i en vänster- höger dimension, efter de ideologiska skillnader som har varit förekommande i Europaparlamentet. Vänstersidan, som i hög grad argumenterade för direktivet, har poängterat direktivets vikt för att förbättra kvinnors möjligheter på arbetsmarknaden. Bland annat menade man att kvinnors deltagande på arbetsmarknaden skulle stärkas och att förslaget skulle leda till bättre möjligheter för kvinnor att förena arbetsliv med familjeliv. Högersidan, som i stort sett varit kritisk till många av delarna i förslaget, argumenterade för att ökat skydd och långtgående ledighet inte gynnar kvinnors situation på arbetsmarknaden, utan snarare gör det dyrare att anställa kvinnor. Studien visade att även faktorer som välfärdsregimstillhörighet påverkade inställningen till röstningen. Ledamöter från konservativa välfärdsmodeller där mer traditionella könsroller förekommer, var till exempel mer positiva till förslaget. Särskilt Medelhavsmodellen, där den demografiska krisen är som mest utbredd, utmärker sig med en hög majoritet positiva. Detta har visat att nationella sedvanor och traditioner haft en viss betydelse för ledamöters uppfattningar, även om de oftast inte har artikulats i debatten.

När argumentationen analyserades ur ett genusperspektiv visade det sig att den förenande faktorn i debatten i Europaparlamentet var vikten av att motverka den demografiska krisen. Trots att det familjepolitiska direktivet berör relationer mellan könen, har jämställdhet inte varit ett mål i sig, utan underordnats den ekonomiska integrationen. Jämställdhetsargumentet har använts brett i debatten av vänstersidan, medan högersidan har motsatt sig att direktivet görs till en fråga om jämställdhet. Vänstersidan tenderar i högre utsträckning än högersidan att förespråka en tvåförsörjarmodell, eftersom kvinnligt arbete på lika villkor som män förespråkas. Från både sidor har dock könsroller i familjen stått oproblematiserade eftersom ledigheten endast har förknippats med kvinnan. Uppsatsen har synliggjort att jämställdhet har kopplats till uppfyllandet av arbetsmarknadspolitiska mål, såsom att öka kvinnors sysselsättningsgrad. Mammaledighetsdirektivet har diskuterats mot bakgrund av det gemensamma problem som den demografiska krisen medför, i samband med detta har vikten av att underlätta för kvinnor att förena arbete med familj betonats.

Referenslista

Litteratur

Bergström, Göran & Boréus, Kristina (red.) (2005). *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. 2., uppl. Lund: Studentlitteratur

Esaiasson, Peter (2007). *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 3., [rev.] uppl. Stockholm: Norstedts juridik

Hantrais, Linda & Campling, Jo (red.) (2000). *Gendered policies in Europe: reconciling employment and family life*. Basingstoke: Macmillan

Hirdman, Yvonne(2003), *Genus - om det stabilas föränderliga former*, andra upplagan, Liber, Malmö

Kleinman, Mark (2002). *A European welfare state?: European Union social policy in context*. Basingstoke: Palgrave

Nugent, Neill (2006). *The government and politics of the European Union*. 6. rev. ed. Basingstoke: Palgrave Macmillan

Sainsbury, Diane (red.) (1999) *Gender and welfare state regimes*. Oxford: Oxford Univ. Press

Sainsbury, Diane (1996). *Gendering dimensions of welfare states*, SAGE Publications LTD

Artiklar

Caiazza, Amy (2004). "Does women's representation in elected office lead to women-friendly policy?: analysis of state-level data". *Women & politics*. (26):1

Fenger H.J.M. (2007). "Welfare regimes in Central and Eastern Europe: Incorporating post-communist countries in a welfare regime typology". *Contemporary Issues and Ideas In Social Sciences*.(3):2

Hix, Simon (2009). "After Enlargement: Voting patterns in the Sixth European Parliament". *Legislative Studies Quarterly*. (34):2

Lewis (2006). "Work/family reconciliation, equal opportunities and social policies". *Journal of European Public Policy*. (13):3

Lombardo, Emanuela & Meier, Petra (2008). "Framing gender equality in the European Union political discourse". *Social Politics*. (15):1

Lombardo, Emanuela (2003). EU gender policy: trapped in the "Wollstonecraft dilemma"?. *The European journal of women's studies*. 10(2003):2, s. 159-180

Stratigaki, Maria (2004). "The Cooptation of Gender concepts in EU policies: The case of "Reconciliation of Work and Family". *Social Politics*. (11):1

Otryckt litteratur

Berg, Linda & Spehar, Andrea (2010). "Välfärd I Europa- förutsättningar för en social dimension". Statsvetenskapliga institutionen, GU (Stencil)

Elektroniska källor

Europaparlamentet, pressmeddelande:

<http://www.europarl.europa.eu/sv/pressroom/content/20101020IPR88388/html/Mammaledighet-minst-16-veckor-ska-ers%C3%A4ttas-med-full-l%C3%B6n> (2010-12-09)

EUR-lex, direktiv 92/85/EEG: [http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0637:FIN:SV:HTML)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0637:FIN:SV:HTML](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0637:FIN:SV:HTML) (2010-12-15)

Kommissionen, Strategi 2020:

http://ec.europa.eu/europe2020/index_en.htm (2010-12-09)

Estrelas betänkande, A7-0032/2010:

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=REPORT&reference=A7-2010-0032&language=SV#title1> (2010-12-21)

Europaparlamentet, de politiska grupperna:

<http://www.europarl.europa.eu/parliament/public/staticDisplay.do?id=45&pageRank=4&language=sv> (2010-12-07)

PPE, europeiska folkpartiets grupp:

http://www.eppgroup.eu/include/menus/subcat_1_en.asp (2010-12-07)

S&D, gruppen progressiva förbundet av Socialdemokrater i Europaparlamentet:

http://sv.wikipedia.org/wiki/Gruppen_Progressiva_f%C3%B6rbundet_av_socialdemokrater_i_Europaparlamentet (2010-12-07)

ALDE, Alliansen liberaler och demokrater för Europa:

<http://www.alde.eu> (2010-12-07)

GUE/NGL, gruppen de gröna/Europeiska fria alliansen:

http://sv.wikipedia.org/wiki/Gruppen_De_gr%C3%B6na/Europeiska_fria_alliansen (2010-12-07)

<http://www.guengl.eu/showPage.php?ID=39&LANG=1&GLANG=1> (2010-12-17)

ECR, gruppen Europeiska konservativa och reformister:

http://sv.wikipedia.org/wiki/Gruppen_Europeiska_konservativa_och_reformister (2010-12-07)

EFD, gruppen Frihet och demokrati i Europa:

http://sv.wikipedia.org/wiki/Gruppen_Frihet_och_demokrati_i_Europa (2010-12-07)

Votewatch, röstningsstatistik:

http://www.votewatch.eu/cx_vote_details.php?id_act=1064&lang=en (2010-12-20)

Plenarsammanträdet den 2010-10-18, debatt: CRE 18/10/2010 – 13

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getVod.do?mode=chapter&language=SV&vodDateId=20101018-17:12:36-652> (2010-11-15)

Muntliga anföranden

S&D:

Edite Estrela, S&D

Britta Thomsen, S&D

Marc Tarrabella, S&D

Proinsias De Rossa, S&D

Silvia Costa, S&D

GUE/NLG

Tomas Händel GUE/NLG

Eva-Britt Svensson, GUE/NLG

Jacky Henin, GUE/NGL

Cornelia Ernst, GUE/NGL

Verts/ALE

Raul Romeva I Rueda, Verts/ALE

Marije Cornelissen, Verts/ALE

ALDE

Antonyia Parvanova, ALDE

Frederigues Ries, ALDE

Elisabeth Lynne, ALDE

Anneli Jäätteenmäki, ALDE

PPE

Edit Bauer, PPE

Elisabeth Morin-Chartier, PPE

Sara Essayah, PPE

Astrid Lulling, PPE

Regina Bastos, PPE

ECR

Marina Yannakoudakis, ECR

Julie Girling, ECR

Tadeusz Cymanski, ECR

EFD

Maria Bizzotto, EFD

Giancarlo Scotta, EFD

Godfrey Bloom, EFD

NI

Angelika Werthmann, NI

Tabell & Diagramförteckning

Tabell 1. Sammanställning av röster för medlemsstater, grupperade i välfärdsmodeller, s. 28

Tabell 2. Sammanställning av röster för respektive kön, s. 30

Tabell 3. Sammanställning av pro- et contraargumenten i debatten s. 44-45 (se bilaga)

Diagram 1. Stapeldiagram som visar röstfördelningen för kön i procent, s.30

Bilaga 1.

Sammanfattande tabell över argumentationen i Europaparlamentet i debatten om Mammaledighetsdirektivet (2010-10-18)

Tabell 3. Pro- och contraargument vad gäller antagandet av Estrelas betänkande.

Partigrupper	Pro-argument	Contra-argument
PPE	<ul style="list-style-type: none"> • Man bör investera i familjen • Ge kvinnor chansen att välja moderskap 	<ul style="list-style-type: none"> • Arbetar emot kvinnors möjligheter på arbetsmarknaden då deras anställningsbarhet minskar • Pappaledighet bör hanteras under ett annat direktiv • Jämställdhetsaspekten borde hanteras i ett annat direktiv, företrädesvis ett som handlar om föräldraledighet • Varken staten eller företag har råd att stå för kostnaderna • Subsidiaritetsprincipen
S&D	<ul style="list-style-type: none"> • Stärker kvinnligt deltagande på arbetsmarknaden • Långtgående ledighet och skydd skapar jämställdhet och bromsar den demografiska krisen • Handlar om socialt ansvarstagande, ledighet och skydd är en investering i framtiden • Underlättar för förening av arbete och familj för kvinnor 	
ALDE	<ul style="list-style-type: none"> • Jämställdhet mellan könen och förening av arbetsliv och familjeliv • Viktigt för moderns och barnets band, samt ur hälsosynpunkter • Investering i framtiden och att Europa inte blir ett barnlöst samhälle • För en pappaledighet inom samma lagstiftningsram 	<ul style="list-style-type: none"> • Tar ej hänsyn till nationella skillnader vilka kan skapa problem i implementeringen • Full betalning skulle försvåra yngre kvinnors anställningsbarhet • För dyrt, vissa länder kommer inte att ha råd • Bör ej vara tvingande ledighet, mamman borde få bestämma själv • Kvinnor behöver bättre utbildning för att stärka sin konkurrenskraft med män på arbetsmarknaden
Verts/ALE	<ul style="list-style-type: none"> • Vi bör diskutera föräldraledighet, problemet är att kvinnan får ta bördan av att föda barn och det missgynnar dem i arbetet • Om ledigheten inte är betald anständigt kan endast de kvinnor för vilket jobbet kvittar föda barn, med andra ord de som försörjs av en man • Högern förespråkar en manlig enförsörjarmodell • Föräldrar har rätt till en sådan välfärdstjänst, är 	

	en hörnsten i modern arbetsmarknadspolitik	
GUE/NGL	<ul style="list-style-type: none"> • Viktigt för att motverka kvinnors diskriminering på arbetsmarknaden och skapar jämställdhet • Kvinnors jobbar inom osäkra anställningsförhållanden, behöver därför extra skydd, och har rätt att kunna försörja sig själva • Stärker kvinnligt deltagande på arbetsmarknaden • Inkludering av pappan i lagstiftningen borde vara en självklarhet 	
ECR		<ul style="list-style-type: none"> • Utökat skydd gör kvinnor mindre anställningsbara • Valfriheten är viktig • För dyrt och förödande för ekonomin med tanke på dagens finanskris • Naiv tanke att utökad ledighet skulle öka fertiliteten • Handlar om rätten till mammaledighet, pappaledighet hör därför inte hit • Nationella förhållanden olika
EFD	<ul style="list-style-type: none"> • Bra med ökad integration, måste jobba för en europeisk social modell 	<ul style="list-style-type: none"> • Pappaledighet bör ej behandlas inom samma förslag • Ökade anställningskostnader gör inte kvinnor mer eftertraktade på arbetsmarkanden
NI		<ul style="list-style-type: none"> • De konservativa är hycklare • Kontraproduktivt eftersom arbetare som redan tjänar mycket vinner mest • Motverkar jämställdhet för mammor • Kulturella skillnader mellan ms